

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΚΩΔΙΚΟΣ 2533

ΕΣΝΕ ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μεσογείων 2, Πύργος Αθηνών Γ' Κτίριο, Αθήνα 115 27 URL: www.esne.gr, e-mail: esne@esne.gr

Μέλος του Διεθνούς
Συμβουλίου
Νοσηλευτών - ICN

Μέλος της Ευρωπαϊκής
Ομοσπονδίας Συνδέσμων
Νοσηλευτών EFN

Μέλος του Ευρωπαϊκού
Νοσηλευτικού Forum WHO

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΜΑΣ ΔΑΣΚΑΛΑ

Όλοι μιλήσαμε και συνεχίζουμε να μιλάμε για την παρουσία της στην Ελληνική Νοσηλευτική. Η συνεισφορά της σίγουρα ανεκτίμητη και η ιστορία ήδη την έχει συμπεριλάβει στις νοσηλευτικές μορφές του τόπου μας. Για πολλά χρόνια θα ανατρέχουμε στις δράσεις της και τους λόγους της με αγάπη και νοσταλγία. Πολύ μικρός φόρος τιμής αυτό εδώ το αφιέρωμα στη Βασιλική Λανάρα...

Περισσότερα στη **σελίδα 11-18...**

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΗ

Η προσφορά και τα επιτεύγματα της σύγχρονης ιατρικής φροντίδας είναι σήμερα αδιαμφισβήτητη παράλληλα όμως, η **ασφάλεια του ασθενή** αποτελεί ένα ευαίσθητο και κρίσιμο σημείο στα συστήματα υγείας σε παγκόσμιο επίπεδο, το οποίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την **ποιότητα της παροχής των υπηρεσιών υγείας...**

Περισσότερα στη **σελίδα 4...**

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΚΑΙ ΞΑΦΝΙΚΑ! ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΥΘΕΝΑ, συνάδελφος, η οποία εργάζεται στο εξωτερικό, έστειλε στο ΥΓΚΑ μία επιστολή με ερωτήματα γύρω από τη Νοσηλευτική και ειδικότερα τη Νοσηλευτική Εκπαίδευση στην Ελλάδα κι έλαβε από το γραφείο του Υπουργού την παρακάτω απάντηση: Η παραγωγή αυτή τη στιγμή νοσηλευτών στην Ελλάδα...

Περισσότερα στη **σελίδα 22...**

ΔΙΕΘΝΗΣ ΗΜΕΡΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ 2009

Παγκοσμίως, σε καθημερινή βάση, οι νοσηλευτές συμμετέχουν σε καινοτόμες δραστηριότητες, δραστηριότητες που παρακινούνται από την επιθυμία για βελτίωση της φροντίδας υγείας και από την ανάγκη για μείωση των δαπανών στο σύστημα υγείας. Εντούτοις, η συμβολή της νοσηλευτικής στην καινοτομία της φροντίδας υγείας σπανίως αναγνωρίζεται, κοινοποιείται ή γνωστοποιείται μεταξύ των νοσηλευτών...

Περισσότερα στη **σελίδα 8...**

ΟΡΓΑΝΩΣΗ COURSE ΣΤΗ ΒΑΣΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΡΑΥΜΑΤΟΣ - T.N.C.C.

Το T.N.C.C. (Trauma Nursing Core Course) αποτελεί το σεμινάριο, που απευθύνεται, αποκλειστικά, σε νοσηλευτές και επίσημος φορέας διοργάνωσής του είναι ο E.N.A. (Emergency Nurses Association)...

Περισσότερα στη **σελίδα 24...**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ	3
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΗ	4
ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΗ ΚΑΙ ΤΟ EUNetPAS	5
ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΕΣ ΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	6
75 th ΕΠΕΤΕΙΟΣ FLORENCE NIGHTINGALE INTERNATIONAL FOUNDATION	7
ΔΙΕΘΝΗΣ ΗΜΕΡΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ 2009	8
ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΜΑΣ ΔΑΣΚΑΛΑ	11-18
ΙΔΡΥΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ TELENURSING ΑΠΟ ΤΟ ICN	19
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΝΕΙ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	19
ΚΑΙ ΞΑΦΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΥΘΕΝΑ	20
ΤΕΛΙΚΑ Ο ΓΙΑΛΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΤΡΑΒΟΣ ..	21
ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΚΑΙ ΣΤΡΑΒΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΓΥΑΛΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΒΑ ΑΡΜΕΝΙΖΟΥΜΕ	22
Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΟΧΛΗΣΗ ΤΟΥ ΕΣΝΕ ΠΡΟΣ ΤΟ ΥΠΕΠΘ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΓΙΑ ΘΕΣΗ ΤΟΥ	23
ΤΑ ΝΕΑ ΤΩΝ ΤΟΜΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ	24
ΕΛΛΑΣ+ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΣΟΥ... ΚΑΤΙ ΜΠΕΡΔΕΨΑΜΕ!	25
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΣΦΗΝΑΚΙΑ	26
ΣΥΝΕΔΡΙΑ	27

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΕΣ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΙΕΣ

Στην όποια έως σήμερα ποιητική μου προσπάθεια απέτυχα παταγωδώς. Όμως υπάρχουν πολλά πράγματα που τυχαία βρίσκεις και σε αγγίζουν. Δένουν με τη συναισθηματική σου κατάσταση ή απλά αποτελούν τον τέλειο πρόλογο ή επίλογο της κάθε τεχνοκρατικής επαγγελματικής πεζότητας. Με το παραπάνω σκεπτικό συνοδεύω το κυρίως κείμενο μου με ένα απόσπασμα που βρήκα σε ένα blog και πραγματικά με άγγιξε. Γιατί όλοι μας την αισθανόμαστε δίπλα μας και την ακούμε...

«Καθισμένος κάτω από το ζεστό ανοιξιιάτικο ήλιο ατένιζε το λευκό μπροστά του. Ατελείωτο λευκό του φαινότανε, αιχμηρό σαν το ηλιακό φως.

Ήταν πολύ αργά. Τώρα πια ήταν πολύ πολύ αργά.

Έσφιγγε το μπουκέτο στο χέρι του, μέχρι που τα αγκάθια από τα τριαντάφυλλα τού μάτωσαν το χέρι. Κάτσε να σου το απολυμάνω, την άκουσε να του ψιθυρίζει η ανάμνησή της, μπορεί να πάθεις τέτανο. Γύρισε να την κοιτάξει, αλλά συνάντησε πρόσωπα άγνωστα και πολύ απορροφημένα στις δικές τους σκέψεις. Έλα, του ψιθύρισε και πάλι παιχιδιάρικα στο αυτί. Άστους αυτούς, αφού εσύ ξέρεις, εγώ είμαι πάντα εδώ, μέσα στην καρδιά σου, δίπλα σε ό,τι κάνεις. Χαμογέλασε.

Δίπλα του κάποιος τον κοίταξε απορημένος.

Ο ήλιος τώρα του έκαιγε την πλάτη. Το σκούρο πανωφόρι ρουφούσε σαν την μέλισσα το νέκταρ του ήλιου. Τη ζέστη του. Έλα βρε κρουλιάρη, τον ξαναπείραξε η φωνή της. Βγάλτο, βγάλτο σου λέω αυτό το μαύρο κι άραχνο ρούχο. Φορούσε πάντοτε ανοιχτόχρωμα, σχεδόν λευκά και τα μακριά μαύρα μαλλιά της άστραφταν επάνω τους σαν φίδια. Γύρισε να την κοιτάξει, όμως πάντα κάποια πρόσωπα άγνωστα του έκοβαν τη θέα.

Αδύνατον πια να την ξαναβρεί.» stardustia.blogspot.com/2008/06/blog-post_23.html

Το τελευταίο χρονικό διάστημα γινόμαστε αποδέκτες αντικρουόμενων ανακοινώσεων ή/και επισήμων εγγράφων που αφορούν σημαντικές πτυχές της επαγγελματικής μας ταυτότητας.

Ως παράδειγμα να αναφέρω αυτό, που δημοσιεύεται στο τελευταίο φύλλο του «Ρυθμού της Υγείας» και ειδικότερα το άρθρο με τίτλο «Αναλώσιμη πρόταση» που αφορά τις αρμοδιότητες της προϊσταμένης των ΕΙ σε ένα περιφερειακό νοσοκομείο. Το ζήτημα που προέκυψε σχετίζεται με τον έλεγχο του εξοπλισμού και των υλικών των ασθενοφόρων.

Αντιγράφω «Ο έλεγχος της επάρκειας και της εν γένη κατάστασης των αναλώσιμων υλικών του εξοπλισμού των ασθενοφόρων δεν αποτελεί επαγγελματική υποχρέωση των νοσηλευτών, των οποίων οι αρμοδιότητες και τα επαγγελματικά καθήκοντα περιγράφονται κατά τρόπο αποκλειστικό από τις διατάξεις του ΠΔ 351/1989».

Στο ΠΔ351/1989, που κάποιοι έχουν κάνει νομικό ευαγγέλιο, δεν υπάρχει πουθενά αναφορά στον εξοπλισμό και το υλικό παρά μόνο η γενική διάταξη: «Ασκούν κάθε άλλη επαγγελματική δραστηριότητα που εμφανίζεται στο αντικείμενο της ειδικότητάς τους με την εξέλιξη της τεχνολογίας σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της κάθε φοράς ισχύουσας νομοθεσίας».

Η αναφορά λοιπόν συνεχώς το τελευταίο διάστημα στο συγκεκριμένο ΠΔ τι ακριβώς υπονοεί;

Ότι οι νοσηλευτές δεν πρέπει να έχουν καμιά σχέση με τον εξοπλισμό και το υλικό καθώς κάτι τέτοιο δεν περιλαμβάνεται στο ΠΔ; Σε αυτή λοιπόν την περίπτωση η αρμοδιότητα αυτή ποιαού πρέπει να είναι; Ποιος παραγγέλνει, παραλαμβάνει, αξιολογεί, έχει ευθύνη της σωστής χρήσης και συντήρησης εξοπλισμού και υλικών σε όλα τα τμήματα ενός νοσοκομείου; Αλήθεια οι προϊστάμενοι των τμημάτων δεν έχουν αυτές τις αρμοδιότητες στο τμήμα τους; Εάν το ασθενοφόρο εξοπλίζεται από τα ΕΙ ποιος πρέπει να αναλάβει τον περιοδικό έλεγχο του εξοπλισμού και του υλικού του; Και εντέλει οι αρμοδιότητες κάθε συγκεκριμένης θέσης εργασίας δεν αποτελούν δικαιοδοσία του εκάστοτε οργάνου διοίκησης του κάθε οργανισμού και του εσωτερικού κανονισμού του;

Έχω την αίσθηση ότι έχουμε χάσει το μέτρο και πολλά πράγματα γίνονται με ιδιαίτερη ταχύτητα και προχειρότητα χωρίς να υπολογίζουμε τις συνέπειες των όσων λέμε και πολύ περισσότερο των όσων επισήμως δηλώνουμε.

Είκοσι χρόνια νοσηλεύτης και ασχολούμενος με τα κοινά διακρίνω μια υποβόσκουσα τάση απεμπλοκής των νοσηλευτών από πάρα πολλά πράγματα. Εάν από όσα σήμερα καθημερινά κάνει ένας νοσηλευτής:

- κάποια θεωρούμε ότι πρέπει να τα κάνει γιατρός
- κάποια θεωρούμε αποκλειστική αρμοδιότητα των βοηθών νοσηλευτών
- κάποια θεωρούμε δουλειά διοικητικών
- και κάποια φτάσαμε να θεωρούμε αυτονόητα δραστηριότητες οικείων...

πολύ φοβάμαι πως η επιστήμη για την οποία όλοι υποτίθεται ότι αγωνιζόμαστε και αγαπάμε θα μας διαγράψει...

Προσωπικά πιστεύω ότι ο δρόμος, που ως κλάδος πήραμε αντί για την αναβάθμισή μας ίσως οδηγήσει στην υποβάθμιση μας. Ας μην ξεχνάμε και την πρόσφατη ιστορία με το θέμα της εκπαίδευσης για την οποία υπάρχει εκτενής αναφορά στο παρόν φύλλο. Αν και για κάποιους αυτό που θα ισχυριστώ μπορεί να αποτελέσει «ύβρη» για την υποτιθέμενη αναβάθμισή μας η επιστροφή στο παρελθόν και τις ρίζες μας ως επάγγελμα αποτελεί ίσως την μόνη επιλογή που μπορεί να μας δώσει ώθηση.

Και όσοι σήμερα μας κόβουν τη θέα..... κάποια στιγμή θα μεριάσουν ΓΙΑ ΝΑ ΤΗΝ ΞΑΝΑΔΟΥΜΕ!

Δ. Δημητράλλης

Η ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ

Μετά την ψήφιση του νόμου για τις εργασιακές σχέσεις των ιατρών σειρά έχει η νομοθέτηση για την ΠΦΥ. Μετά από αρκετούς μήνες διαβουλεύσεων ένα αρκετά διαφοροποιημένο σχέδιο νόμου αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του υπουργείου υγείας (www.mohaw.gr), το οποίο έχει προωθηθεί προς τη βουλή και αναμένεται σύντομα να συζητηθεί. Δυστυχώς και σε αυτό το αναμορφωμένο σχέδιο νόμου δεν υπάρχει ουσιαστικά καμιά αναφορά στη Νοσηλευτική παρά τις προτάσεις, που εγκαίρως ο ΕΣΝΕ κατέθεσε στη δημόσια διαβούλευση και είχαν δημοσιευτεί στο νοσηλευτικό δελτίο.

Ελπίζουμε μέχρι την ψήφισή του να ενσωματωθεί μέρος των όσων προτάθηκαν και να μην βρεθούμε, για μία ακόμη φορά, σε κάποιες «λοιπές διατάξεις» για νοσηλευτικά θέματα, που η πολιτική ηγεσία του ΥΓΚΑ έχει δεσμευτεί ότι θα τα συμπεριλάβει σε μελλοντικά νομοσχέδια.

Θεωρούμε ότι, η επιλεκτική ακρόαση των εκάστοτε πολιτικών ηγεσιών του ΥΓΚΑ πρέπει να αμβλυνθεί για ζητήματα, που σχετίζονται με τη νοσηλευτική και επιπλέον πρέπει να ευαισθητοποιηθεί περισσότερο.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Ασφάλεια του Ασθενή (European Union Network for Patient Safety, EUNetPaS)

Η προσφορά και τα επιτεύγματα της σύγχρονης ιατρικής φροντίδας είναι σήμερα αδιαμφισβήτητη παράλληλα όμως, η **ασφάλεια του ασθενή** αποτελεί ένα ευαίσθητο και κρίσιμο σημείο στα συστήματα υγείας σε παγκόσμιο επίπεδο, το οποίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την **ποιότητα της παροχής των υπηρεσιών υγείας** όλων των παραπάνω συστημάτων. Σύμφωνα με σχετική μελέτη του Ευρωβαρόμετρου που δημοσιεύθηκε το 2006, ποσοστό 78% των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρούν τα ιατρικά λάθη σημαντική παράμετρο του συστήματος υγείας της χώρας τους. Ως ιατρικό λάθος θεωρείται, σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης (Recommendation (2006)7), κάθε αθέλητο και/ή απρόβλεπτο περιστατικό που έβλαψε ή θα μπορούσε να είχε βλάψει έναν ή περισσότερους ασθενείς, σε κάθε φάση της αλυσίδας παροχής ιατρικής φροντίδας. Έχει αποδειχθεί ότι τα ιατρικά λάθη που εμφανίζονται διεθνώς είναι μεταξύ τους συναφή και ανεξάρτητα του τρόπου οργάνωσης και χρηματοδότησης του κάθε συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό αυτών θα μπορούσε σήμερα να αποφευχθεί και τα αποτελέσματά τους να περιορισθούν σημαντικά, με την υιοθέτηση και εφαρμογή κατάλληλων πρακτικών και δράσεων.

Το **Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Ασφάλεια του Ασθενή (Safety, EUNetPaS)**, είναι μία δράση διακρατικής συνεργασίας που υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Δημόσια Υγεία 2007» και ξεκίνησε επίσημα τις δραστηριότητές του την 1^η Φεβρουαρίου 2008. Πρόκειται για μια πρωτοβουλία, που στοχεύει στην δημιουργία ενός ενεργού δικτύου, το οποίο θα συμπεριλαμβάνει εθνικούς φορείς και οργανισμούς από τα 27 κράτη μέλη, με βασικό σκοπό να ενθαρρύνει και να ενισχύσει τη μεταξύ τους συνεργασία, στον τομέα της Ασφάλειας του Ασθενή.

Στόχος του **EUNetPaS** είναι να διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και την καθιέρωση κοινών αρχών σε επίπεδο Ε.Ε., μέσω της ενσωμάτωσης της γνώσης και της εμπειρίας, όλων των κρατών μελών

και των εταίρων της Ε.Ε. Ταυτόχρονα, να διευκολύνει την ανάπτυξη Προγραμμάτων Ασφάλειας του Ασθενή στα κράτη μέλη και να παρέχει υποστήριξη σε εκείνες τις χώρες, που υπολείπονται σ' αυτόν τον τομέα. Το **EUNetPaS** θα συμβάλει επίσης στην ίδρυση μιας Ευρωπαϊκής Κοινότητας Φορέων, που θα δραστηριοποιείται και θα «επενδύει» στην Ασφάλεια του Ασθενή. Το **EUNetPaS** προσφέρει επομένως ένα κοινό σημείο αναφοράς και χώρο συνάντησης των εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής υγειονομικής κοινότητας (γιατρών, νοσηλευτών, φαρμακοποιών, διευθυντών οργανισμών υγειονομικής περίθαλψης, ενώσεων ασθενών, κ.λ.π.) και των θεσμικών οργάνων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασχολούνται με την Ασφάλεια του Ασθενή (μέλη εθνικών οργανισμών και φορέων για την ασφάλεια στην υγεία και των Υπουργείων Υγείας των κρατών μελών). Επιπλέον, προωθεί τη συμμετοχή στο δίκτυο ενδιαφερομένων εταίρων, μέσω των εθνικών δικτύων, που οργανώνονται γύρω από το κάθε εθνικό σημείο αναφοράς **EUNetPaS**, σε κάθε κράτος μέλος της Ε.Ε.

Το εθνικό σημείο αναφοράς **EUNetPaS** για την Ελλάδα, είναι το **Ερευνητικό Κέντρο Βιολογικών Υλικών (EKEBYL)**, ενώ η **Νοσηλευτική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών** έχει αναλάβει για λογαριασμό του **EUNetPaS** τον συντονισμό των εργασιών που αφορούν στα θέματα εκπαίδευσης

Το **EUNetPaS** εστιάζει σε τέσσερις βασικούς άξονες:

1. Την προαγωγή πολιτισμικής αντίληψης για την Ασφάλεια του Ασθενή – Στόχος είναι να γίνει η ανταλλαγή πολύτιμης εμπειρίας ανάμεσα στα κράτη μέλη, κάποια από τα οποία έχουν καταγράψει σημαντικές προόδους με βάση τα ιδιαίτερα πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά.

2. Την διατύπωση Οδηγιών για Εκπαίδευση και Κατάρτιση, τόσο στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση όσο και στην Δια Βίου Εκπαίδευση και Επαγγελματική Κατάρτιση, για την ανάπτυξη γνώσης, δεξιοτήτων και συμπεριφορών Στόχος είναι τα προγράμματα που αναπτύσσονται να προωθούν κοινές

βασικές αρχές και αξίες σε θέματα συναφή με την Ασφάλεια του Ασθενή και να είναι καλά προσαρμοσμένα στις ανάγκες ασθενών και επαγγελματιών υγείας.

3. Εφαρμογή Συστημάτων Αναφοράς και Μάθησης - Ο εντοπισμός, η συλλογή και η επεξεργασία πληροφοριών, γύρω από την Ασφάλεια του Ασθενή, εντός της Ε.Ε., που θα παρέχει στα κράτη μέλη μια αξιόπιστη και έγκυρη βάση δεδομένων, για αναζήτηση λύσεων σε σχετικά ζητήματα.

4. Πιλοτική Εφαρμογή Θεραπευτικής Ασφάλειας (Medication Safety) - Βελτίωση της ασφάλειας της φαρμακευτικής αγωγής στα νοσοκομεία, με τον εντοπισμό «καλών πρακτικών», τη μετατροπή τους σε εργαλεία και τη δοκιμή αυτών των εργαλείων σε επιλεγμένα νοσοκομεία.

Σήμερα, στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής θεραπευτικής ασφάλειας κατά την χορήγηση φαρμακευτικής θεραπείας (Safety), έχουν επιλεγεί από το δίκτυο EUNETPAS, 7 «εργαλεία» στηριγμένα σε ισόριθμα παραδείγματα «καλών πρακτικών» που έχουν εφαρμοστεί με επιτυχία σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, για την βελτίωση της ασφάλειας στην εφαρμογή της φαρμακευτικής αγωγής στους ασθενείς, σε διάφορα τμήματα/κλινικές Νοσοκομείων της ΕΕ. **Οι παραπάνω καλές πρακτικές μπορούν σήμερα να εφαρμοστούν πιλοτικά σε τμήματα Νοσοκομείων της χώρας.** Τα Νοσοκομεία που θα συμμετάσχουν στην πιλοτική εφαρμογή θα αποτελέσουν μέρος ενός Ευρωπαϊκού δικτύου Νοσοκομείων, μέσα στο οποίο θα γίνεται ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρίας με στόχο την εξοικείωση και συνεχή εκπαίδευση των επαγγελματιών της υγείας σε θέματα που σχετίζονται με την ασφάλεια του ασθενούς.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την δυνατότητα συμμετοχής στο πιλοτικό πρόγραμμα εφαρμογής καλών πρακτικών μπορείτε να επικοινωνείτε με το **Ερευνητικό Κέντρο Βιολογικών Υλικών, Τηλ: 213 2026200, Υπεύθυνη έργου: Τ. Γιαννούλη ή στο patientsafety@ekevyl.gr**

Σχετικές πληροφορίες και υλικό είναι διαθέσιμο στις διευθύνσεις:

<http://www.ekevyl.gr/?lang=el&secid=157>
<http://www.eunetpas.eu>

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΗ ΚΑΙ ΤΟ EUNetPas

Στις 8/04/2009 πραγματοποιήθηκε συνάντηση στα γραφεία του ΕΚΕΒΥΛ για θέματα σχετικά με το EUNetPas (European Network for Patient Safety).

Συζητήθηκαν τα παρακάτω θέματα:

– **Ενημέρωση για την πρόοδο και τα αποτελέσματα του έργου EUNetPas.** Έγινε σύντομη παρουσίαση του έργου από το ΕΚΕΒΥΛ, αναλύθηκαν οι βασικές κατευθύνσεις ανάπτυξης, οι στόχοι και τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα του έργου. Έμφαση δόθηκε στο θέμα των 6 «καλών πρακτικών» για τη βελτίωση της ασφάλειας του ασθενούς, τα οποία έχουν επιλεγεί σήμερα από το έργο, για να εφαρμοστούν πιλοτικά σε τμήματα Νοσοκομείων των χωρών που συμμετέχουν στο δίκτυο, καθώς και στα «Συστήματα Αναφοράς και Εκπαίδευσης» που έχουν αναπτυχθεί σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες για την καταγραφή των περιστατικών που σχετίζονται με θέματα ασφάλειας του ασθενούς.

– **Τρόποι αξιοποίησης των αποτελεσμάτων του έργου από τους φορείς στην Ελλάδα.** Συζητήθηκαν οι δυνατότητες αξιοποίησης των μέχρι στιγμής αποτελεσμάτων του έργου και κυρίως της πιλοτικής εφαρμογής των εργαλείων των 7 «καλών πρακτικών» σε Νοσοκομεία της χώρας. Μετά από πρόταση του ΕΚΕΒΥΛ, εκδηλώθηκε ενδιαφέρον για τη δυνατότητα πρόσβασης στην πληροφορία που περιέχεται στα «Συστήματα Αναφοράς και Εκπαίδευσης» σε θέματα Ασφάλειας του Ασθενούς άλλων Ευρωπαϊκών χωρών, με στόχο τη συνεχή εκπαίδευση και εξοικείωση των εμπλεκόμενων επαγγελματιών της υγείας της χώρας, με τέτοιου είδους πρακτικές. Συζητήθηκαν τρόποι δημοσιοποίησης του έργου, τρόποι διάχυσης του υλικού και ανάπτυξης ενδιαφέροντος στις μεγάλες ομάδες των επαγγελματιών της υγείας) γιατροί, νοσηλευτές, φαρμακοποιοί κλπ.).

– **Διοργάνωση Patient Safety Event, με διεθνή συμμετοχή, στο πλαίσιο του coordination meeting του προγράμματος EUNetPas, τον Ιανουάριο του 2010, στην Αθήνα.** Συζητήθηκε η δυνατότητα διοργάνωσης εξειδικευμένης ημερίδας πάνω σε θέματα Ασφάλειας του Ασθενούς, ως δορυφόρου εκδήλωσης σε κάποιο Ελληνικό Συνέδριο μεγάλης εμβέλειας. Η εκδήλωση θα είναι ανοικτή στο κοινό.

– **Δυνατότητα ανάπτυξης ελληνικής πλατφόρμας συνεργαζόμενων φορέων, για θέματα ασφάλειας του ασθενούς.** Έγινε μία πρώτη προσέγγιση του θέματος της δημιουργίας μίας ελληνικής πλατφόρμας για θέματα ασφάλειας του ασθενούς, η οποία θα απαρτίζεται από εκπροσώπους όλων των εμπλεκόμενων επαγγελματιών και φορέων της υγείας. Οι στόχοι και οι δράσεις καθώς και η δυνατότητα νομικής σύστασης, θα συζητηθούν σε επόμενη συνάντηση. Ελήφθησαν οι παρακάτω αποφάσεις:

- Δημιουργία ενός μικρούς και περιεκτικού ενημερωτικού φυλλαδίου για το έργο EUNetPas, που θα περιλαμβάνει, εκτός των άλλων, τους τρόπους αξιοποίησης των αποτελεσμάτων και τις πηγές άντλησης πληροφορίας και υλικού.
- Αποστολή των 7 «καλών πρακτικών» στους συμμετέχοντες της συνάντησης με στόχο τη διερεύνηση της δυνατότητας εφαρμογής τους σε τμήματα Νοσοκομείων της χώρας.
- Διερεύνηση από το ΕΚΕΒΥΛ κατά τη διάρκεια του coordination meeting του EUNetPas (Κοπεγχάγη, 18/05/2009), των δυνατοτήτων πρόσβασης στην πληροφορία, που περιέχεται στα «Συστήματα Αναφοράς και Εκπαίδευσης» για θέματα Ασφάλειας του Ασθενούς, που έχουν αναπτυχθεί στην Ευρώπη (π.χ. Μ. Βρετανία).
- Οργάνωση της Ημερίδας για την Ασφάλεια του Ασθενούς, στο πλαίσιο του coordination meeting του προγράμματος EUNetPas, το 2010, στην Αθήνα, από την Ελληνική πλατφόρμα, ως δορυφόρου εκδήλωσης στο Πανελλήνιο Ιατρικό Συνέδριο του 2010. Η εκδήλωση θα είναι ανοικτή στο κοινό και θα έχει διεθνή συμμετοχή.
- Προγραμματισμός επόμενης συνάντησης τον Ιούνιο.

Στη συζήτηση συμμετείχαν οι παρακάτω:

Γεώργιος Παππούς, Διευθύνων Σύμβουλος ΕΚΕΒΥΛ

Ταρσή Γιαννούλη, Υπεύθυνη Έρευνας & Ανάπτυξης ΕΚΕΒΥΛ

Ζωή Κολίντση, ΕΚΕΒΥΛ

Δήμητρα Γεννηματά, Φαρμακοποιοός ΕΞ. Συνεργάτης ΕΚΕΒΥΛ για το έργο EUNetPas (WP4)

Ηλέκτρα Θυμιανού, Γεν. Γραμματέας Εταιρείας ΠΕΦΝΙ (EUNetPas partner)

Αθηνά Καλοκαιρινού, Καθηγήτρια Νοσηλευτικής ΕΚΠΑ (EUNetPas partner)

Ευάγγελος Δούσης, Γεν. Γραμματέας ΕΣΝΕ

Χρήστος Ιατρού, Πρόεδρος Ιατρικής Εταιρείας Αθηνών

Δημήτριος Σκουτέλης, Πρόεδρος ΕΝΕ

Αριστείδης Δάγλας, Γεν. Γραμματέας ΕΝΕ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΕΣ ΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ...

Όταν η αγανάκτηση γίνεται οργή, κι όταν οι όποιες προσπάθειες για επίλυση των χρόνιων και οξυμένων προβλημάτων υποστελέχωσης πέφτουν στο κενό, τότε αποφασίζεις κάτι πιο δραστικό, που πιθανόν να ταρακουνήσει τους εκατόστοτε κυβερνώντες παρά τις όποιες αρνητικές επιπτώσεις. Άλλωστε, κατά καιρούς, η χώρα μας, για πολύ λιγότερο σοβαρά ζητήματα από ότι η υγεία του ελληνικού πληθυσμού, βρίσκεται απολογούμενη στην Ευρώπη.

Για πολλά χρόνια, όλοι διαμαρτύρονται για τις τεράστιες ελλείψεις προσωπικού, για την μη λήψη των αναλογούντων ρεπό, για τη μη λήψη μέρους της κανονικής άδειας και για την παραβίαση των όρων απασχόλησης του νοσηλευτικού προσωπικού, που προβλέπονται από σχετική κοινοτική οδηγία και έχουν ενσωματωθεί, εδώ και χρόνια, στο ελληνικό δίκαιο.

Παρά τις όποιες υποσχέσεις για διορισμό μερικών χιλιάδων νοσηλευτών, μέχρι στιγμής δεν έχει γίνει τίποτε.

Έτσι η Πανελλήνια Συνδικαλιστική Ομοσπονδία Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΠΑΣΟΝΟΠ) ανάλαβε την πρωτοβουλία να προσφύγει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Παρατίθεται το δελτίο τύπου της ΠΑΣΟΝΟΠ, ενώ περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στο www.pasonop.gr

Την ίδια χρονική στιγμή και η ΠΟΕΔΗΝ και στο ίδιο μήκος κύματος, ως συνέχεια προηγούμενων πρωτοβουλιών, που ανέλαβε το τελευταίο χρονικό διάστημα, εξέδωσε το δελτίο τύπου, που, επίσης, παρατίθεται.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Προσφυγή της ΠΑ.Σ.Ο.ΝΟ.Π. στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΑΘΗΝΑ, 06/04/2009

Μετά την **άκαρπη συνάντηση** της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΠΑ.Σ.Ο.ΝΟ.Π. με τον Υπουργό Υγείας κ. Αβραμόπουλο που πραγματοποιήθηκε την **Πέμπτη 26/03/09**, η Ομοσπονδία μας αποφάσισε **την προσφυγή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Υπουργείου Υγείας, για τις τραγικές ελλείψεις Νοσηλευτικού Προσωπικού και τη συστηματική παραβίαση της εργατικής νομοθεσίας στα Ελληνικά Νοσοκομεία.**

Η ενέργεια αυτή αποτελεί εναλλακτική συνέχεια της κινηματικής δράσης της Ομοσπονδίας, που κορυφώθηκε με τις δύο αλληπαλλήλες καταλήψεις του ΥΓΚΑ το τελευταίο διάστημα.

Αφορμή για την προσφυγή αποτέλεσε η πληθώρα καταγγελιών που φτάνουν στην Ομοσπονδία από κάθε γωνία της χώρας, και τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν μετά την **υποβολή σχετικής καταγγελίας στο Υπουργείο Εσωτερικών σχετικά, πριν από περίπου ένα χρόνο.**

Η στάση του Υπουργείου Υγείας που εδώ και πάρα πολύ καιρό **σκόπιμα απαξιώνει το Εθνικό Σύστημα Υγείας** συντηρώντας συνθήκες υποστελέχωσης, και η κάλυψη που προσφέρει στις **Διοικήσεις των Νοσοκομείων**, οι οποίες **παραβιάζουν συστηματικά την εργατική νομοθεσία**, αναγκάζοντας το Νοσηλευτικό Προσωπικό της χώρας να εργάζεται σε μεσαιωνικές συνθήκες γαλέρας, **ευθύνονται αποκλειστικά για την όποια δυσάρεστη τροπή για τη χώρα** λάβει η εξέλιξη αυτή.

Γραφείο Τύπου ΠΑ.Σ.Ο.ΝΟ.Π.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΑΘΗΝΑ 31.03.2009

ΑΡ. ΠΡΩΤ: 171

Η ΠΟΕΔΗΝ, τα ΣΩΜΑΤΕΙΑ και οι εργαζόμενοι στα Νοσοκομεία, τις Προνοιακές δομές, τα Κ.Υ και το ΕΚΑΒ βρίσκονται σε ΑΠΕΡΓΙΑΚΕΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ διεκδικώντας την εφαρμογή των Κοινοτικών οδηγιών και της Ελληνικής Νομοθεσίας στα ωράρια εργασίας των Υπαλλήλων.

Οι Κοινοτικές Οδηγίες και η Εργατική Νομοθεσία της χώρας μας προβλέπουν για την απασχόληση των Υπαλλήλων την απαράβατη τήρηση.

- 1) Μιας Νυχτερινής βάρδιας την εβδομάδα.
- 2) Τουλάχιστον 12ωρη ανάπαυση μεταξύ δύο βαρδιών.
- 3) Δύο ΡΕΠΟ την εβδομάδα.

Είναι διαπιστωμένες οι σημαντικές ελλείψεις προσωπικού που συνεχώς είναι αυξανόμενες και μάλιστα διαφαίνεται ότι το επόμενο διάστημα το κύμα φυγής προς συνταξιοδότηση θα μαζικοποιηθεί, εξαιτίας της σκόπιμης μεθόδευσης της Κυβέρνησης για καταδίκη της χώρας μας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για εξίσωση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης **ΑΝΔΡΩΝ - ΓΥΝΑΙΚΩΝ**. Γι' αυτό ο Υπουργός Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης κος Αβραμόπουλος δεν διαπραγματεύτηκε με την ΠΟΕΔΗΝ την υπογραφή Συλλογικής Σύμβασης για την συμμόρφωση με τις Κοινοτικές Οδηγίες.

Καθ' όσον διαρκούσαν οι διαπραγματεύσεις υπογραφής Συλλογικής Σύμβασης με τους Ιατρούς για την εφαρμογή αντίστοιχων Κοινοτικών Οδηγιών που αφορούν τον αριθμό εφημεριών κάθε μήνα, **ΜΟΝΟΜΕΡΩΣ** χωρίς διαπραγμάτευση, ο Υπουργός Νομοθέτησε ζητήματα που άπτονται διαπραγματεύσεων δικών μας δικαιωμάτων.

Με τον Ν. 3527/2007 ανέστειλε την εφαρμογή των Κοινοτικών Οδηγιών που κυρώθηκαν με τα ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ 88/1999 και 76/2005 για έξι μήνες (έως 31.12.2007). Επίσης με τον Ν. 3754/2009 που κυρώθηκε η Συλλογική Σύμβαση των Ιατρών εμπλέκει το προσωπικό των Νοσηλευτικών και παρόμοιων Ιδρυμάτων.

Σκοπός του Υπουργού Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Αβραμόπουλου να παραπλανήσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ότι δόθηκε συμμορφώθηκε με τις οδηγίες της.

Η ΠΟΕΔΗΝ που εκπροσωπεί το προσωπικό των Νοσηλευτικών και παρόμοιων Ιδρυμάτων όπως ορίζονται οι εργαζόμενοι στα ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ γνωστοποίησε στον Υπουργό ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ και παράλληλα ζήτησε συγκεκριμένη «ΑΤΖΕΝΤΑ» θεμάτων που θα είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης με σαφές χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης τέλος Οκτωβρίου 2009.

Στην «ΑΤΖΕΝΤΑ» θεμάτων περιλαμβάνονται αιτήματα που με την επίλυσή τους αφενός θα εφαρμοσθούν οι Κοινωνικές Οδηγίες και αφετέρου θα διασφαλίζουν τον Δημόσιο και Κοινωνικό Χαρακτήρα της Υγείας και Πρόνοιας με εργαζόμενους μόνιμους Δημόσιους υπαλλήλους καλά αμειβόμενους.

Ο Υπουργός Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Αβραμόπουλος δεν δεσμεύεται για ουσιαστική διαπραγμάτευση όπως οφείλει.

Οι Πράξεις του Υπουργού αντιβαίνουν στο **ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ** για αυτό ετοιμάζουμε **ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ** περί μη συμμόρφωσης της χώρας σε οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η χώρα είναι βέβαιο θα διασυρθεί για άλλη μια φορά διεθνώς με την πολιτική απαξίωσης του Εθνικού Συστήματος Υγείας και Πρόνοιας, που ακολουθεί η Κυβέρνηση, εξαιτίας της οποίας καθίστανται επικίνδυνες οι Συνθήκες Νοσηλείας των Ασθενών.

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΟΕΔΗΝ

Αποτελεί αναμφισβήτητο γεγονός, ότι ζούμε σε μια πολύ ιδιαίτερη περίοδο για τη νοσηλευτική μας κοινότητα. Τη στιγμή που κάποιοι επικροτούν νομοθετήματα και πρακτικές, κάποιοι άλλοι αγωνίζονται για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Όταν κάποιοι χρησιμοποιούν τη νομική οδό για να στραφούν εναντίον των συναδέλφων τους, κάποιοι άλλοι τη χρησιμοποιούν για το πολυπόθητο καλύτερο αύριο της καθημερινότητάς μας. Κριτές όλων, είμαστε εμείς. Με το λόγο, τις πράξεις, τη συμμετοχή και την ψήφο μας.

75th Επέτειος Florence Nightingale International Foundation: ΝΕΟ ΡΟΔΟ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗΝ ΤΗΣ FLORENCE NIGHTINGALE

Γενεύη, Ελβετία, 1η Απριλίου 2009.

Το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών και η Εταιρεία Jackson & Perkins ανακοίνωσαν σήμερα την έναρξη κυκλοφορίας ενός συμβολικού ρόδου, του συλλεκτικού ρόδου της Florence Nightingale. Το λευκό αυτό ρόδο επιλέχθηκε από τα μέλη του Ιδρύματος της Florence Nightingale, για να εορταστεί η 75^η επέτειος του Ιδρύματος, αλλά και για να τιμηθεί η ίδια η Florence Nightingale.

Το ρόδο αυτό θα παρουσιαστεί επισήμως σε παγκόσμιο επίπεδο την 12η Μαΐου, κατά τη γιορτή των Νοσηλευτών και γενέθλια ημέρα της Florence Nightingale. Ένα μέρος των εσόδων από τις πωλήσεις του ρόδου θα δοθούν στο Ίδρυμα Child Girl Education Fund, το οποίο προωθεί ο Dr. Keith Zary, διάσημος υβριδιολόγος της Jackson & Perkins δούλεψε στενά με στελέχη του Ιδρύματος για πολλούς μήνες, έτσι ώστε να επιλεγεί το ρόδο που τελικά θα αντιπροσωπεύει την αείμνηστη, γενναία και συμπονετική Florence Nightingale.

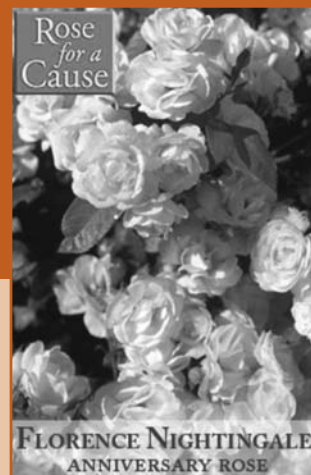
Ο Chas Fox, πρόεδρος της Jackson & Perkins, είπε: «Η Florence Nightingale, ήταν μια γυναίκα δυνατή και καινοτόμος, μια πρωτοπόρος στην παροχή υπηρεσιών υγείας. Με αυτό το κομψό λευκό ρόδο, τιμούμε το πάθος της και τη συμβολή της στο νοσηλευτικό επάγγελμα και συνολικότερα στον τομέα της υγείας».

Η Hiroko Minami, πρόεδρος του ICN, προσέθεσε ότι «εκ μέρους των 13.000.000 νοσηλευτών που ασκούν τη νοσηλευτική σε κάθε γωνιά του πλανήτη, το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών εκφράζει τη χαρά του για τη δημιουργία αυτού του ξεχωριστού, υπέροχου ρόδου που τιμάει τη Florence Nightingale και το ουσιαστικό έργο των νοσηλευτών ανά τον κόσμο. Η συμβολή του Ιδρύματος Florence Nightingale στη στήριξη των ορφανών κοριτσιών θα προωθήσει την παιδεία τους και θα εξασφαλίσει μία καλύτερη ζωή.»

Κάθε συλλεκτική συλλογή περιλαμβάνει ένα Florence Nightingale ρόδο, ένα σηματοδότη κήπου ο οποίος θα φυτευτεί δίπλα στο ρόδο μέσα σε μια όμορφη θήκη ντυμένη με μετάξι. Μέσα στη θήκη υπάρχει ένα πιστοποιητικό αυθεντικότητας το οποίο περιέχει τα λόγια της πρωτοπόρου της Νοσηλευτικής: «Ποτέ δεν θα ξεχάσω τη χαρά εμπύρετων ασθενών στο αντίκρισμα φωτεινών, χρωματιστών λουλουδιών. Θυμάμαι (και στη δική μου περίπτωση) όταν ήμουν ασθενής, που μου δόθηκε ένα μπουκέτο αγριολούλουδα, και αυτό επιτάχυνε σημαντικά την ανάρρωσή μου». Notes on Nursing, 1859 «Η Αμερικανική Ένωση Νοσηλευτών (ANA) εκφράζει την ευχαρίστησή της για τη δημιουργία ενός πανέμορφου τιμητικού άνθους σε μία πραγματικά καταπληκτική νοσηλεύτρια-πρωτοπόρο. Η ελπίδα μας είναι ότι το ρόδο της Florence Nightingale, θα χρησιμεύσει ως υπενθύμιση του συμπονετικού χαρακτήρα και της αφοσίωσης της Florence Nightingale στη φροντίδα των ασθενών.» Rebecca Patton, ANA President.

Πληροφορίες για το ρόδο μπορείτε να βρείτε στο www.jacksonandperkins.com/nursing

Επιμέλεια: Ιωάννα Πρασίνη, Νοσηλεύτρια MSc, ΔΘΚΑ «ΥΓΕΙΑ»

Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών International Council of Nurses

ΔΙΕΘΝΗΣ ΗΜΕΡΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ 2009

Παρέχοντας ποιότητα στην κοινότητα:

Οι νοσηλευτές πρωτοπόροι σε καινοτομίες στην φροντίδα

Ευάγγελος Δούσης

Παγκοσμίως, σε καθημερινή βάση, οι νοσηλευτές συμμετέχουν σε καινοτόμες δραστηριότητες, δραστηριότητες που παρακινούνται από την επιθυμία για βελτίωση της φροντίδας υγείας και από την ανάγκη για μείωση των δαπανών στο σύστημα υγείας.

Εντούτοις, η συμβολή της νοσηλευτικής στην καινοτομία της φροντίδας υγείας σπανίως αναγνωρίζεται, κοινοποιείται ή γνωστοποιείται μεταξύ των νοσηλευτών και του ευρύτερου κοινού. Η καινοτομία στη νοσηλευτική φροντίδα είναι θεμελιώδης πηγή προόδου για τα συστήματα υγείας σε όλο τον κόσμο.

Οι νέες λύσεις που προσβέβουν οι νοσηλευτές είναι πρωταρχικής σημασίας στην προσπάθεια να μελετηθούν οι μελλοντικές προκλήσεις της παγκόσμιας υγείας, προκλήσεις όπως η γήρανση του πληθυσμού, το HIV/AIDS, η φυματίωση, η ελονοσία, η αύξηση των μεταδοτικών ασθενειών, η φτώχεια, οι ελλείψεις ανθρώπινων πόρων και υλικών μέσων.

Τι είναι «Καινοτομία»;

Καινοτομία είναι η διαδικασία ανάπτυξης νέων προσεγγίσεων, τεχνολογιών και τρόπων εργασίας.

Μπορεί να αναφέρεται στα εργαλεία, τις τεχνολογίες και τις διαδικασίες, ή και στον τρόπο με τον οποίο ένας οργανισμός ή ένα άτομο λειτουργεί ή ενεργεί.

Η καινοτομία αρχίζει με μια καλή ιδέα, αλλά είναι κάτι πολύ περισσότερο από αυτό.

Αναφέρεται στη διαδικασία μετατροπής μίας καλής ιδέας σε κάτι που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί, κάτι εφαρμόσιμο και ρεαλιστικό, που ενδεχομένως θα συμβάλει στην προαγωγή της υγείας, την πρόληψη της νόσου και την καλύτερη φροντίδα του ασθενούς.

Η καινοτομία ορίζεται ως «η παραγωγή νέων ιδεών ή η εφαρμογή των ήδη υπάρχουσών ιδεών σε μια νέα κατάσταση, με συνέπεια τη βελτίωση μιας υπηρεσίας, ενός προγράμματος, μιας δομής, ενός προϊόντος, ή ενός συστήματος».

Η καινοτομία έρχεται μερικές φορές με τη μορφή μιας σημαντικής ανακάλυψης με πολύ μακροπρόθεσμες συνέπειες. Πολλές από τις μεγάλες εφευρέσεις της ιστορίας ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία. Εντούτοις, οι καινοτομίες μπορούν να επιφέρουν αλλαγές σταδιακά εγκαθιστάμενες, παρά άμεσες ριζοσπαστικές αλλαγές (Afuah 1998).

Οι σταδιακά εγκαθιστάμενες καινοτομίες περιλαμβάνουν μια σταθερή διαδικασία ελέγχου, αναθεώρησης και ανανέωσης, για την συνεχή βελτίωση του αποτελέσματος ή του προϊόντος.

Οι καινοτομίες μπορεί να είναι **τεχνολογικής φύσης**, συμπεριλαμβάνοντας την ανάπτυξη ενός νέου ή βελτιωμένου προϊόντος ή μιας διαδικασίας, ή μιας **διοικητικής πράξης**, που

αφορούν σε οργανωτικές δομές και διοικητικές διαδικασίες (Afuah 1998).

Εμπεριέχουν την επέκταση σε νέους τομείς και την δοκιμασία νέων πραγμάτων. Επὶ αυτήν τη έννοια, τα αποτελέσματα μιας καινοτομίας δεν παράγουν άμεσα και πάντα θετικά αποτελέσματα. Αντιθέτως, η πορεία προς τη βελτίωση μπορεί να συμπεριλάβει μια σειρά δοκιμών και ενδεχομένως μια **σειρά λαθών**.

Για ποίό λόγο να καινοτομήσει κάποιος;

Η καινοτομία κατέχει κεντρική θέση στη διατήρηση και στη βελτίωση της ποιότητας της φροντίδας.

Οι νοσηλευτές καινοτομούν για να βρουν νέες πληροφορίες και καλύτερους τρόπους για την προαγωγή της υγείας και την πρόληψη της νόσου, καθώς και καλύτερους τρόπους για την παροχή φροντίδας και θεραπείας.

Ένα από τα πιο παλιά παραδείγματα των καινοτομιών είναι η **Μελέτη – ορόσημο της Nightingale** που αφορά στην μητρική νοσηρότητα του επιλόχειου πυρετού.

Παρατήρησε τον υψηλό αριθμό θανάτων στους μαιευτικούς θαλάμους και διατύπωσε την εξής ερώτηση, «περισσότερες γυναίκες πεθαίνουν όταν γεννήσουν σε ένα νοσοκομείο ή όταν γεννήσουν στο σπίτι; Και εάν είναι έτσι, γιατί συμβαίνει αυτό;»

Η μελέτη της απέδειξε ότι ο δείκτης θνησιμότητας ήταν υψηλότερος για τις γυναίκες που γέννησαν μέσα στο νοσοκομείο και η καινοτομία της αυτή είχε ως αποτέλεσμα σημαντικές αλλαγές στις υπηρεσίες φροντίδας υγείας, σώζοντας πολλές ζωές γυναικών. (McDonald 2005).

Οι Buchan και McCaffrey (2007) επισημαίνουν ότι «η **έλλειψη δεξιοτήτων, η γεωγραφική και άνιση κατανομή, το μειωμένο ηθικό, οι ανεπαρκείς πόροι, η αυξανόμενη ζήτηση των υπη-**

ρεσιών υγείας λόγω του HIV/AIDS και άλλων αιτιών» παραμένουν προκλήσεις που βρίσκονται σε εκκρεμότητα στην Αφρική αλλά και σε άλλα μέρη του αναπτυσσόμενου κόσμου. Αυτές οι προκλήσεις είναι απίθανο να αντιμετωπιστούν εάν δεν εξευρεθούν νέοι τρόποι επίλυσης των προβλημάτων και παροχής φροντίδας υγείας.

Βάση δεδομένων του ICN για τις καινοτομίες

Το ICN έχει δημιουργήσει βάση δεδομένων για τις καινοτομίες των νοσηλευτών με στόχο να εξασφαλίσει ότι τα καινοτόμα προγράμματα προωθούνται και γνωστοποιούνται. Καθένας που έχει μια νοσηλευτική καινοτομία ενθαρρύνεται να την υποβάλει για εισαγωγή στη βάση δεδομένων.

Η καινοτομία μπορεί να προέρχεται από ένα άτομο, μια ομάδα ή έναν οργανισμό. Ενθαρρύνει την υποβολή όλων των καινοτομιών είτε είναι απλές ή σύνθετες, είτε είναι προτεινόμενες ή ήδη εφαρμοσμένες.

Προκειμένου να συμπεριληφθεί στη βάση δεδομένων, μια καινοτομία πρέπει να ικανοποιεί κάποια κριτήρια. Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

<http://www.icn.ch/innovations/about.htm>

Καινοτομίες στην Προαγωγή Υγείας και την Πρόληψη της Ασθένειας

Βόρεια Ιρλανδία. Στη Βόρεια Ιρλανδία έγινε δημοσκόπηση σε 1000 Νοσηλευτές που εργάζονταν σε περιοχές με κοινωνικά ασθενέστερα άτομα, & εκτίμησαν τις παρεμβάσεις που είχαν αναπτύξει για να δουλέψουν με γυναίκες χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων. Μέσα από τη διαδικασία αυτή εκτιμήθηκαν 392 παρεμβάσεις δίνοντας χρήσιμο υλικό για την οργάνωση του συστήματος υγείας

Μαλάουι. Μια ομάδα από Κοινωνικούς Νοσηλευτές και Περιβαλλοντολόγους που ασχολούνται με θέματα υγιεινής ξεκίνησε μια διαδικασία κοινοτικής ενδυνάμωσης, δουλεύοντας σε κοινότητες, με σκοπό την εκλογή επιτροπών υγιεινής σε χωριά και την εκπαίδευσή τους σε ηγετικές δεξιότητες, κοινοτική δραστηριοποίηση, επικοινωνία και διαχείριση συχνών προβλημάτων υγείας.

Ηνωμένο Βασίλειο. Οι νοσηλευτές εφάρμοσαν ένα πρόγραμμα για νέους (Practical Advice on Childcare for teenagers (PACT)), σε μια περιοχή με υψηλούς δείκτες αποβολών όπου τα επίπεδα εγκυμοσύνης εφήβων ήταν αυξημένα. Το πρόγραμμα αναπτύχθηκε με τη συμμετοχή νέων, οι οποίοι το αξιολόγησαν σε κάθε στάδιο και διαμόρφωσαν την περαιτέρω ανάπτυξη του.

ΗΠΑ. Αναπτύχθηκε πρόγραμμα (Nurse-Family Partnership (NFP)), για να υποστηρίξει πρωτότοκες γυναίκες με χαμηλό εισόδημα κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και των πρώτων δύο χρόνων της ζωής του παιδιού. Τρεις διαφορετικές τυχαίοποιημένες μελέτες έδειξαν μακροχρόνια βελτίωση στην υγεία του παιδιού και άλλους κοινωνικούς δείκτες για όσους συμμετείχαν στο πρόγραμμα

Καινοτομίες στην πρωτοβάθμια και κοινοτική φροντίδα υγείας

Νέα Ζηλανδία. Αναπτύχθηκε καθαρά νοσηλευτικό πρόγραμμα (TINT), σε μια υποβαθμισμένη περιοχή που παρέχει κλινική εκτίμηση, παρακολούθηση, συμβουλευτική γονέων, διαχείριση περιστατικών και εξωτερικές υπηρεσίες σε υποβαθμισμένες κοινότητες.

ΗΠΑ. Ειδικευμένοι νοσηλευτές χρησιμοποιούν την τηλεφωνική επικοινωνία για να παρακολουθούν νεογνά με παθήσεις των πνευμόνων σε αγροτικές περιοχές. Το πρόγραμμά περιλαμβάνει οικογένειες που ζούνε σε αγροτικές περιοχές, που συχνά έχουν δυσκολία να ταξιδέψουν σε κάποιο μακρινό ιατρικό κέντρο για την απαραίτητη παρακολούθηση. Έρευνα έδειξε, ότι το πρόγραμμα, το οποίο θεωρούνταν η πρώτη εφαρμογή τηλεφωνικής παρακολούθησης σε νεογνικό πληθυσμό, παρέχει παρόμοια οφέλη υγείας όπως και τα παραδοσιακά μοντέλα φροντίδας.

Καινοτομίες στη Διοίκηση

Γκάνα. Η εφαρμογή κοινοτικών υπηρεσιών υγείας και οικογενειακού προγραμματισμού χρησιμοποιώντας ειδικά εκπαιδευμένους νοσηλευτές, τοποθετημένους στα χωριά, έτσι ώστε να παρέχουν υπηρεσίες «πόρτα-πόρτα» σε μη προνομιούχο αγροτικό πληθυσμό (Pence et Al 2005).

Μαλάουι. Το Υπουργείο Υγείας του Μαλάουι έχει υποστηρίξει μια σειρά πρωτοβουλιών για διατήρηση των νοσηλευτών που προσφέρουν εκπαίδευση υγείας. Αυτό το πρόγραμμα παροχής κινήτρων έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, αλλά έχει κριθεί τελικά ως επιτυχές για την προσέλκυση και τη διατήρηση των νοσηλευτών αυτού του τομέα (Buchan & McCaffery 2007).

Ολλανδία. Η φροντίδα υγείας των εξωτερικών ασθενών με διαβήτη τύπου 2 μετατοπίστηκε από τους εκπαιδευμένους νοσηλευτές και από τα εξωτερικά ιατρεία στη γενική πρακτική. Αυτό επιτεύχθηκε χωρίς αρνητικές επιδράσεις στην ποιότητα της φροντίδας υγείας και το μοντέλο του εξειδικευμένου νοσηλευτή παρουσίασε επίσης βελτιώσεις στον έλεγχο του σακχάρου των ασθενών (Vrijhoef και συν. 2001).

Καινοτομίες στην εκπαίδευση και την ανάπτυξη

ΗΠΑ. Από το 1998 ξεκίνησε μια σειρά τριών κύκλων μαθημάτων, αξιολόγησης, ανάλυσης, προγραμματισμού και επέμβασης για κοινοτικούς νοσηλευτές, που ονομάζεται η «Κοινότητα ως συνεργάτης». Τα μαθήματα αναπτύχθηκαν αρχικά για τους αποφοίτους νοσηλευτές και τους φοιτητές μαιευτικής ως μεταπτυχιακό πρόγραμμα. Μετά από τη θετική αξιολόγησή τους υπάρχουν τώρα σχέδια για αναθεώρηση των σεμιναρίων και χρησιμοποίησή τους σε όλα τα επίπεδα σπουδαστών και επέκταση της ομάδας των συμμετεχόντων πέρα από την νοσηλευτική

Ηνωμένο Βασίλειο. Το πρόγραμμα εικονικής πραγματικότητας «Second Life» δημιουργήθηκε για να βοηθήσει στην ενίσχυση των κλινικών δεξιοτήτων των φοιτητών νοσηλευτικής. Οι φοιτητές μπορούν να εξετάσουν τη γνώση και τις δεξιότητές τους σε συνθήκες προσομοίωσης. (Tweedle 2008).

Καναδάς. Το διαδικτυακό test ετοιμότητας (LeaRN CRNE) από την Καναδική Ένωση Νοσηλευτών, αποτελεί προσομοίωση των εξετάσεων για τους πτυχιούχους νοσηλευτές στον Καναδά. Το εργαλείο βοηθά τους νοσηλευτές, που έχουν εκπαιδευτεί στο εξωτερικό, να καλύψουν τις απαιτήσεις εγγραφής και να ενσωματωθούν στο Καναδικό Σύστημα Φροντίδας Υγείας.

Οι κινητές βιβλιοθήκες του ICN σε φτωχές χώρες παρέχουν ένα παράδειγμα για το πώς μια καινοτόμος προσέγγιση, ενός προβλήματος που βρίσκεται μακριά, μπορεί να κάνει τη διαφορά. Αυτές οι κινητές βιβλιοθήκες παρέχουν τη ζωτική σημασία πρόσβαση στο υλικό αναφοράς για τους εργαζομένους στον χώρο υγείας παγκοσμίως, που σε διαφορετική περίπτωση δεν θα είχαν καμία πρόσβαση.

Από την καινοτομία στην πρακτική

Μόλις η καινοτομία συλληφθεί ως ιδέα ή ξεκινήσει να πραγματοποιείται, αρχίζει η διαδικασία της εισαγωγής της στην πρακτική. Αυτά τα δύο δεν ακολουθούν την πεπατημένη όπως είναι αναμενόμενο. Επάρχουν πολλοί και σύνθετοι παράγοντες που θα καθορίσουν το εάν μια καινοτομία θα «μεταφραστεί» σε αλλαγή στην πρακτική. Πρόκειται για παράγοντες που αναφέρονται σε προσωπικά χαρακτηριστικά και κίνητρα των εμπλεκόμενων και στο πολιτιστικό και οργανωτικό περιβάλλον στα οποία η καινοτομία θα εισαχθεί.

Ο **Rogers** στη «διάχυση των καινοτομιών» προσδιόρισε ότι υπάρχουν διάφορα στάδια στη διαδικασία διάχυσης μίας καινοτομίας: η **γνώση**, η **πειθώ**, η **απόφαση**, η **εφαρμογή** και η **επιβεβαίωση**. Αυτά τα στάδια περιγράφουν τη διαδικασία που αρχίζει με την **ενημέρωση** των εμπλεκόμενων μερών και συνεχίζεται με τη **διαμόρφωση απόψεων**.

Αυτό οδηγεί στο επόμενο στάδιο στο οποίο λαμβάνεται μια **απόφαση** για το εάν πρέπει να υιοθετηθεί η καινοτομία. Στη συνέχεια, η καινοτομία **εφαρμόζεται** και **δοκιμάζεται**.

Τέλος, στο στάδιο της επιβεβαίωσης, η νέα μέθοδος γίνεται **μέρος της καθημερινής δραστηριότητας** ή της πρακτικής,

που αντικαθιστά την προηγούμενη προσέγγιση (Rogers 2003; Van der Weide & Smits 2004).

Παρ' όλα αυτά, δεν θα εφαρμοστούν όλες οι καινοτομίες.

Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη της απόφασης, σχετικά με το αν θα υπάρξει μετάβαση από την καινοτομία, ως σύλληψη, στην εφαρμογή. Τα παρακάτω ερωτήματα δημιουργούνται και πρέπει να απαντηθούν (Brach et al. 2008):

Ταιριάζει η καινοτομία;

- Ποια είναι η καινοτομία;
- Καλύπτει τους στόχους μας;
- Είναι συμβατή με την οργάνωσή μας;

Πρέπει να την εφαρμόσουμε εδώ;

- Ποια είναι τα πιθανά οφέλη;
- Ποιος είναι το πιθανό κόστος;
- Μπορούμε να χτίσουμε μια επιχείρηση;
- Ποιο είναι το ρίσκο;

Μπορούμε να την εφαρμόσουμε εδώ;

- Είμαστε έτοιμοι για την αλλαγή;
- Τι αλλαγές πρέπει να κάνουμε;
- Διαθέτουμε τα συστατικά της επιτυχίας;

Πως θα την εφαρμόσουμε εδώ;

- Πως θα μετρήσουμε τον αντίκτυπο από την καινοτομία;
- Μπορούμε να τη δοκιμάσουμε πρώτα;
- Πως θα την υλοποιήσουμε;

Υιοθέτηση της καινοτομίας, διάδοση και διάχυση

Η διαδικασία με την οποία οι καινοτομίες περνούν, από τη εισαγωγή ή την ανάπτυξη τους, στην ενσωμάτωσή στην καθημερινή πρακτική, συμπεριλαμβάνει τη διάδοση και τη διάχυση.

Η **διάδοση** αναφέρεται στην προγραμματισμένη, επίσημη μεταβίβαση της πληροφορίας για την καινοτομία, συνήθως μέσω των επίσημων καναλιών, όπως οι οργανωτικές ιεραρχίες.

Η **διάχυση** αναφέρεται στην πιο συστηματοποιημένη διαδικασία κατανόησης μιας καλής ιδέας. Και οι δύο διαδικασίες διαδραματίζουν έναν σημαντικό ρόλο.

Οι **ιδιότητες μίας καινοτομίας** που καθορίζουν την πιθανότητα εφαρμογής της καινοτομίας στην πράξη:

- **Σχετικό πλεονέκτημα**, ή ο βαθμός στον οποίο η καινοτομία αποτελεί μια βελτίωση για το ισχύον σύστημα.
- **Συμβατότητα**, ή ο βαθμός στον οποίο η καινοτομία ταυτίζεται με την υπάρχουσα οργάνωση ή την προσέγγιση.
- **Πολυπλοκότητα**, ή μάλλον απλότητα - κάτι, που είναι απλό στην εφαρμογή και την χρήση, μπορεί να υιοθετηθεί πιο εύκολα.
- Η «**ελεξιμότητα**», ή η δυνατότητα εξέτασης και δοκιμής της καινοτομίας από τους δυνητικούς χρήστες.
- Η «**αντίληψη της αποτελεσματικότητας**», ή η ευκολία με τα οποία οι δυνητικοί χρήστες θα είναι σε θέση να δουν τα αποτελέσματα ή τις εκβάσεις της καινοτομίας και
- Η «**επανεφεύρεση**» της καινοτομίας, ή ο βαθμός στον οποίο η καινοτομία μπορεί να είναι προσαρμόσιμη, προκειμένου να ταιριάζει σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα, περιστάσεις ή απαιτήσεις (Greenhalgh και et al. 2005).

Παρ' όλα αυτά...

«Οι ιδιότητες δεν είναι ούτε σταθερά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της καινοτομίας, ούτε σίγουροι καθοριστικοί παράγοντες της υιοθέτησης ή της αφομοίωσής της. Μάλλον, είναι η αλληλεπίδραση μεταξύ της καινοτομίας, του μελλοντικού καινοτόμου και ενός ιδιαίτερου πλαισίου, που καθορίζει το ρυθμό υιοθέτησης της καινοτομίας». (Greenhalgh et al 2005 p.8)

Καινοτόμοι άνθρωποι - ομάδες και άτομα

Ακόμη και μια καινοτομία, τέλεια σχεδιασμένη και εφαρμόσιμη, δεν θα πάει πουθενά χωρίς ανθρώπους που θα την υλοποιήσουν. Η υιοθέτηση μιας καινοτομίας θα επηρεαστεί από το χαρακτήρα και την προσωπικότητα των εμπλεκόμενων ατόμων, τους ρόλους που διαδραματίζουν στις κοινωνικές ομάδες τους, τους κανόνες και τις αξίες που μοιράζονται και τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούν ο ένας με τον άλλο.

Καινοτόμο περιβάλλον

Καμία καινοτομία και κανένας εργαζόμενος στον χώρο της υγείας δεν ζει σε κενό. Η καινοτομία εμφανίζεται στα πλαίσια ενός «κοινόχρηστου» περιβάλλοντος, ως απάντηση στις απαιτήσεις του. Η φύση αυτού του περιβάλλοντος καθορίζει την πιθανότητα που έχει η καινοτομία να εισαχθεί και το αν θα υιοθετηθεί τελικά ή όχι. Μερικοί έχουν υποστηρίξει ότι «το πλαίσιο, μέσα στο οποίο εφαρμόζονται οι καινοτομίες τεκμηριωμένης πρακτικής, επηρεάζει τις εκβάσεις εξίσου με τους μεμονωμένους επαγγελματίες που επιχειρούν αυτές τις αλλαγές» (Angus και συν. 2003 p.218).

Άτομα που υιοθετούν την καινοτομία

Ο Rogers κατατάσσει αυτούς που υιοθετούν την τεχνολογία σε πέντε κύριες ομάδες: τους «**καινοτόμους**», τους «**πρώιμους υποστηρικτές**», την «**πρώωρη πλειονότητα**», την «**όψιμη πλειονότητα**» και τους «**αργοπορημένους**» (Rogers 2003).

Η ροπή των ατόμων προς την υιοθέτηση των καινοτομιών επηρεάζεται από μια σειρά **γνωρισμάτων της προσωπικότητας**, συμπεριλαμβανομένου της **διανοητικής ικανότητας**, της **ανοχής στην αμφιβολία**, της **υποκίνησης**, των **αξιών** και του **ύψους εκμάθησης** (Greenhalgh και συν. 2004).

Σχετικά με την επικοινωνία και την επιρροή, οι Greenhalgh και συν. (2004 pp.17-19) έχουν προσδιορίσει μερικούς βασικούς παράγοντες, που επιδρούν στην υιοθέτηση της καινοτομίας:

- Η **φύση του δικτύου**. Οι διαφορετικές ομάδες έχουν διαφορετικά κοινωνικά δίκτυα που λειτουργούν με διαφορετικούς τρόπους.
- Η υιοθέτηση της καινοτομίας είναι πιθανότερη εάν **οι ομάδες είναι ομοιογενείς**.
- Οι **καθοδηγητές της κοινής γνώμης** είναι καθοριστικοί.
- Οι καινοτομίες θα ωφεληθούν από **πρωτοπόρα κατάλληλα άτομα** που είναι πρόθυμα να υποστηρίξουν ενθουσιωδώς την καινοτομία.
- **Πρόσωπα- κλειδιά, τα οποία έχουν καλές διασυνδέσεις**, τόσο μέσα στις οργανώσεις ή τα δίκτυα, όσο και πέρα από αυτά.

Ο ρόλος των Εθνικών Νοσηλευτικών Συνδέσμων

- **Προώθηση της Νοσηλευτικής** ως επάγγελμα με μακρόβια και σεβαστή παράδοση στη δημιουργία, ηγεσία και υποστήριξη καινοτόμων προσεγγίσεων στη φροντίδα υγείας και στην εξύμνηση των νοσηλευτικών καινοτόμων επιτευγμάτων.
- **Υποστήριξη της καινοτόμου κουλτούρας** στον εργασιακό χώρο, συνεργασία με άλλους σε θέσεις κλειδιά για τη προαγωγή Θετικού Περιβάλλοντος Εργασίας
- **Ενημέρωση** των οργανισμών υγείας, των ερευνητών και όσων ασχολούνται με την πολιτική υγείας για τον αντίκτυπο των προτεινόμενων καινοτομιών στους νοσηλευτές
- **Υπεράσπιση των καινοτομιών** στο ευρύτερο εξωτερικό περιβάλλον.
- **Παροχή χώρου / βήματος** για ανταλλαγή και συζήτηση καινοτομιών.
- **Αναγνώριση καινοτόμων νοσηλευτών.**
- **Διάδοση νοσηλευτικών καινοτομιών** σε νοσηλευτές και άλλους.

Διαδώστε και προβάλλετε τις καινοτομίες των νοσηλευτών...

Μετάφραση: Μαρία Αθανασοπούλου, Μαριάνθη Αλεξανδροπούλου, Παρασκευή Αποστολάρα, Μαριάννα Δρακοπούλου, Αλκίνα Μπουσαΐ, Θεόδωρος Πεσιρίδης, Βασιλική Ρόκα
Επιμέλεια μετάφρασης: Αθηνά Καλοκαιρινού Αναγνωστοπούλου

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΜΑΣ ΔΑΣΚΑΛΑ

ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΚΕΝΟ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΑΝΑΠΛΗΡΩΤΟ...

Όλοι μιλήσαμε και συνεχίζουμε να μιλάμε για την παρουσία της στην Ελληνική Νοσηλευτική. Η συνεισφορά της σίγουρα ανεκτίμητη και η ιστορία ήδη την έχει συμπεριλάβει στις νοσηλευτικές μορφές του τόπου μας. Για πολλά χρόνια θα ανατρέχουμε στις δράσεις της και τους λόγους της με αγάπη και νοσταλγία. Πολύ μικρός φόρος τιμής αυτό εδώ το αφιέρωμα στη Βασιλική Λανάρα.

Θυμάμαι πολλά από τη σχέση μου και τη συνεργασία μου μαζί της. Ως φοιτητής στο πανεπιστήμιο αλλά και αργότερα ως μέλος του ΔΣ του ΕΣΝΕ. Είχε το απόλυτο προνόμιο ενός ηγέτη, να ακούει τους άλλους! Πολλές φορές και για διάφορα θέματα πολιτικής και στρατηγικής της νοσηλευτικής και του συνδέσμου διαφωνήσαμε. Όμως πάντα στο τέλος της ημέρας, υπήρχε αμοιβαία αναγνώριση και εκτίμηση.

Λίγοι έως σήμερα έχουν μιλήσει για την απουσία της. Η απουσία της από το νοσηλευτικό προσκήνιο τη δεκαετία 1999-2009, μια δεκαετία με σημαντικές εξελίξεις στη Νοσηλευτική, ήταν όχι μόνο εμφανής, αλλά και καταλυτική. Είμαι σίγουρος πως, εάν αυτά τα 10 χρόνια την είχαμε ενεργά μαζί μας, ίσως σήμερα, ζούσαμε μια διαφορετική Νοσηλευτική πραγματικότητα. Πολλές φορές τα μάτια λένε πολύ περισσότερα από τα λόγια. Κι όταν για μια και μόνη φορά μετά την ασθένειά της τη συνάντησα, κατάλαβα πολύ περισσότερα, από αυτά που μου είπε. Είμαι σίγουρος ότι το ίδιο κι εκείνη.

Όλοι μας της χρωστάμε. έπήρξε ο φάρος και το λιμάνι μας!

Χαίρομαι, που είχα την τύχη για τρία χρόνια να βρίσκομαι μαζί της στο ΔΣ του ΕΣΝΕ. Λυπάμαι γιατί ήταν μόνο τρία... Ελπίζω όταν συναντηθούμε να μάθω από ΑΥΤΗΝ πολύ περισσότερα.

Δ. Δημητρέλλης

ΣΤΗ ΔΑΣΚΑΛΑ... ΠΟΥ ΕΦΥΓΕ!

*Δροσοσταλίδες ταπεινές ευγνωμοσύνης απαλές
Της «θύμησης» ανταύγειες αναμοχλεύουν την ψυχή
και τ' αλαβάστρινο στολίζουν το βάζο
με λούλουδα και γιασεμιά στο «ξόδι» της δασκάλας*

*Σαν έφυγε αθόρυβα για τ' ουρανού τα μέρη
«καθρέπτη» λες και άφησε την καθαρή ματιά της
σ' όλους εμάς της Νοσηλευτικής, παιδιά της, «μαθητούδια»
για να αναπολούμε ευγνώμονα τα χρόνια τα ωραία!...*

*Γιατί η καρδιά μας συναντά «κοιτάγματα» τόσο βαθειά
που λες και ξεδιπλώνουν απ' του ουρανού «ειλητάρια»
οι άγγελοι να διαβάσουν και αυτοί να μεταφέρουνε,
τώρα που η Δασκάλα, βρίσκεται τόσο ψηλά, καταμεσής
στη Δόξα*

*Κοντά της εμείς γευτήκαμε οράματα, αξίες
την τόση αρχοντιά που είχε η ματιά της
το πρόσωπό της το γλυκό. Ποτέ της δεν κριτίκαρε,
«όλα τα οικονομούσε»
με ανοχή ταπεινώση, περίσσευμα στη χάρη*

*Με σεβασμό μας «λάβωνε» στη μέσα της φροντίδα
στην έννοια της τη στοργική, της Νοσηλευτικής την πείρα
Με «ηρωισμό» μας άφηνε ελεύθερα να πετάμε
στα πρώτα «διδασκαλικά» αφού λιθάρι έβαλε πρώτη από
τις πρώτες!*

*Τα δέσμια του εγωισμού, τα ατομισμού τα τείχη
καθόλου δεν την έκλεισαν στις περηφάνειας το «κλουβί»
τα βάρη που ανέβηκε και ας ήταν τόσο υψηλά
ανάλαφρα κατέβαινε σε κάθε πόνο αδελφού
σε κάθε δυσκολία*

*Την Ελλάδα πρόβαλε πολύ υψηλά στον κόσμο
και στους συνδέσμους των κρατών τεράστια την αίγλη
για την πτωχή πατρίδα της, που τόσο αγαπούσε
και με μεράκι δούλεψε γ' Αυτήν εις την Ευρώπη*

*Το καθαρό το βλέμμα της επρόφθανε τα λόγια
και ο μεστός ο λόγος της έδιδε πάντα λύσεις
απλόχωρη και άνετη όλα τα προσπερνούσε
τα τιποτένια τα μικρά και τις σκουριές των φίλων*

*Ήταν κυρία στις καρδιές όλων που συναντούσε
και πάντα πρώτη έδιδε τιμή να τους προβάλλει
να καμαρώνει από μακριά, με χάρη να αναδεικνύει
να απολαμβάνει μητρικά τους «άθλους» των παιδιών της*

*Την αδελφότητά της τίμησε μ' ακριβά «διαμάντια»
και όλα αυτά «επρόσφερε» τάματα για τον Ένα
που την ψυχή της έλκυσε από μικρή παιδούλα
και όλα του τα χάρισε για την δική του Δόξα*

*Σ' ευχαριστούμε όλοι μας μεγάλη μας Δασκάλα
και στην ψυχή αφήνουμε χώρο για την «ματιά σου»
εκεί θα ανταμώνουμε σε «καντηλάκι» ολόφωτο πάντοτε
που θα «καίμε» και την φωνή σου ζωντανή θα ακούμε
που θα λέγει*

*Το δρόμο σας μην χάσετε τη Νοσηλευτική πονέστε
Τις ρίζες της ποτίζετε με «καθαρό» νεράκι μην τάχα
και μαράνουμε απ' της διχονοίας το «γλυφό»
και την αγάπη έχετε πάντα εις την καρδιά σας!!!*

N....

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΤΗΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ...

Κέρκυρα, Μάιος 1999

Σεβασμιότατοι,
Σεβαστοί Πατέρες,
Κύριε Περιφερειάρχη,
Κύριοι Πρόεδροι των Νοσοκομείων της Κέρκυρας,
Αγαπητοί προσκεκλημένοι μας,
Κυρίες και Κύριοι,

Βρισκόμαστε στην καταπράσινη Κέρκυρα, μυθικό νησί των Φαιάκων, τελευταίος σταθμός του Οδυσσέα στον πηγαϊμό για την Ιθάκη, στο ωραίο νησί της Μεσογείου με τις απaráμυλλες φυσικές ομορφιές της που τις απολαμβάνουμε ήδη και θα τις απολαμβάνουμε τις λίγες ημέρες που θα μένουμε εδώ. Ήρθαμε στο νησί με την μακράιωνα ιστορία για να πραγματοποιήσουμε το Συνέδριό μας, να αναλογιστούμε το παρελθόν και να συζητήσουμε τις προτεραιότητες και τις προοπτικές της Νοσηλευτικής του μέλλοντος. Μεγάλη είναι η χαρά μας και βαθύτατη η συγκίνησή μας, συναισθήματα που τα νιώθουμε κάθε χρόνο, στα Συνεδριά μας, βλέποντας συγκεντρωμένους τόσους συναδέλφους, από κάθε γωνιά της πατρίδος μας, από την αγαπημένη Κύπρο, τη Σύμβουλο των Νοσηλευτών του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας κ. Ainna Fawcett-Henesy, τους εκλεκτούς προσκεκλημένους μας.

Σας καλωσορίζουμε όλους, σας ευχαριστούμε, που ήρθατε εδώ και ευχόμαστε σε όλους καλή διαμονή. Το Περιφερειακό Τμήμα της Κέρκυρας εργάστηκε δυναμικά, συστηματικά και με τη συνεργασία του κέντρου μας, παρουσιάζει ένα άριστο οργανωμένο Συνέδριο, που όλοι πιστεύουμε ότι θα έχει μεγάλη και έχει ήδη μεγάλη επιτυχία. Τους εκφράζουμε, δημόσια, τις πιο θερμές μας ευχαριστίες. Σε αυτό το νησί με τη μοναδική ατμόσφαιρα, τα γραφικά καντούνια, τα πανύψηλα κτίρια με τα βόλτα και τα μπαλκόνια, με τα περίτεχνα κιγκλιδώματα, ένα αφάνταστα γοητευτικό σύνολο, που αφήνει την εντύπωση μιας αδιάκοπης συνέχειας, μέσα στο χρόνο και το χώρο, θα ακουστούν και θα ανταλλαχθούν γνώσεις, απόψεις, προτάσεις για ένα ελπιδοφόρο αιώνα. Η μουσική, οι τοπικοί χοροί, το θέατρο, η μεγάλη ιστορία των τεχνών και των γραμμάτων, με τη θαυμάσια αρχιτεκτονική της είναι λίγοι από τους τομείς, που αποτελούν την πολιτιστική κληρονομιά της Κέρκυρας.

Φέτος, γιορτάζονται τα 100 χρόνια από την ίδρυση του Διεθνούς Συμβουλίου Νοσηλευτών και τα 100 αυτά χρόνια, είναι εποικοδομητικά χρόνια, σφραγίζουν τη 2^η μ.Χ. χιλιετηρίδα. Η εξελικτική πορεία της Νοσηλευτικής σαν επιστήμης και τέχνης, εκπαίδευσης και άσκησης θα γιορταστούν επίσημα στο Λονδίνο, τον τόπο ίδρυσής του, του Διεθνούς Συμβουλίου Νοσηλευτών, από τις 27/06 - 1/07/1999. Στα 100 αυτά χρόνια, το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών και τα μέλη του, εκπροσωπώντας παγκόσμια το νοσηλευτικό κλάδο, αγωνίστηκαν σκληρά για τη βελτίωση και ανύψωση της Νοσηλευτικής εκπαίδευσης, η οποία έφθασε σε Πανεπιστημιακό επίπεδο, για τις συνθήκες εργασίας των νοσηλευτών, αλλά προπάντων για την εξασφάλιση στους ασθενείς της ποιοτικής νοσηλευτικής φροντίδας, που δικαιούνται σαν άνθρωποι.

Τα θεμέλια της παγκόσμιας Νοσηλευτικής και της χώρας μας ιδιαίτερα στηρίζονται στις αναλλοίωτες οικουμενικές αξίες της κλασικής Ελλάδος και της Χριστιανικής Βυζαντινής εποχής. Στα χρόνια, που ακολούθησαν και μέχρι σήμερα, στο τέλος του 20^{ου} αιώνα, η Νοσηλευτική εξελίχθηκε και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των επαγγελματιών και επιστημών υγείας, με δικούς της αντικειμενικούς σκοπούς. Απέκτησε σταδιακά την αυτονομία της και οι νοσηλευτές καθορίζουν τους κανόνες και τα κριτήρια αξιολόγησης και αναβάθμισης της φροντίδας υγείας.

Η Ελληνική νοσηλευτική ιστορία είναι πλούσια σε προσφορά για το κοινωνικό σύνολο, σε πολέμους, επιδημίες, σεισμούς, σε κάθε είδους συμφορές, που έπληξαν τον τόπο και τη φυλή μας, όπως και σε ειρηνικές συνθήκες, οι νοσηλεύτριες και νοσηλευτές περιέθαλψαν και περιθάλλουν τραυματίες, πρόσφυγες, πάσχοντες, αλλά συγχρόνως συμβάλλουν και δυναμικά στην πρόληψη και προαγωγή της υγείας. Γνωστό, επίσης, είναι, ήδη σχετικά παραδείγματα αναφέρθηκαν σε εφημερίδες και ορισμένα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ότι και αυτές τις ημέρες νοσηλεύτριες και νοσηλευτές βρίσκονται στη Γιουγκοσλαβία, εθελοντικά και εργάζονται ηρωικά για την υγεία και την καλύτερη δυνατόν τακτοποίηση των προσφύγων, μέσω του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, των Γιατρών χωρίς Σύνορα και άλλων αναγνωρισμένων Οργανισμών. Ελπίζουμε αργότερα να είμαστε σε θέση να τους βραβεύσουμε. Όμως και καθημερινά, οι νοσηλευτές σήμερα, κάτω από συχνά εξουθενωτικές συνθήκες, μέσα σχεδόν σε ένταση πολεμικού πυρετού, εργάζονται για να προσφέρουν σωστή περίθαλψη στους πάσχοντες συνανθρώπους μας, τόσο στα νοσοκομεία όσο και σε άλλες υγειονομικές υπηρεσίες.

Και ο Σύνδεσμός μας, σε στενή εποικοδομητική συνεργασία με τα διάφορα έπουργεία, έστω και αν δεν μας ακούν, όπως πρέπει, αλλά και άλλους κρατικούς και μη διεθνείς οργανισμούς, όπως το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών, τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, την Ευρωπαϊκή Ένωση κ.α., με τη συμμετοχή του σε ειδικά προγράμματα, συνέδρια, ομάδες εργασίας, ερευνητικά προγράμματα, εκδόσεις, υποτροφίες κ.α. συμβάλλει τα μέγιστα στην εξέλιξη και βελτίωση της Νοσηλευτικής και Ανακοινώνουμε και μία νέα Υποτροφία 8.000.000 δραχμών, που κατέθεσε στο Σύνδεσμό μας, πρόσφατα, η οικογένεια Νικολάου Βουλγαράκη, εις μνήμη της Αδελφής τους Μαρίας Βουλγαράκη, Διπλωματούχου Νοσηλεύτριας, Εκπαιδεύτριας, τέως Διευθυνούσας του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών.

Το φετινό Συνέδριό του ΕΣΝΕ, το τελευταίο του αιώνα μας, θα έπρεπε να ήταν φωτεινό, ευοίωνο και ευχάριστο. Δυστυχώς όμως, γίνεται σε μία σκοτεινή περίοδο, που μας έχει όλους πανικοβάλλει. Η Νοσηλευτική, με τις οικουμενικές της αξίες, στέκεται σαν ένα ισχυρό αντίδοτο στον πόλεμο. Ο παρηγορητικός και ανθρωπιστικός ρόλος της μας οδήγησε, όπως και άλλες φορές στη συγκέντρωση οικονομικής βοήθειας για τους σκληρά δοκιμαζόμενους γείτονές μας. Και για το σκοπό αυτό, έχουμε ανοίξει ειδικό λογαριασμό στην Τράπεζα Πίστωσης. Ευχόμαστε, η κρίση να περάσει σύντομα. Αισιοδοξούμε να δούμε μία αχτίνα φωτός και γρήγορα ολόκληρο τον ήλιο να πλημμυρίσει την περιοχή μας, για να ξαναβρεθεί η ειρήνη, η αγάπη και η πρόοδος.

Και με αυτές τις λίγες σκέψεις, κηρύσσω την έναρξη των εργασιών του Συνεδρίου μας, με ευοίωνες προοπτικές.

Σας ευχαριστώ

Επικήδειος Ομιλία Προέδρου ΕΣΝΕ, κ. Ελένης Κυρίτση στην αείμνηστη Βασιλική Λανάρα

Αγαπητή μας Καθηγήτρια και Πρόεδρε του Εθνικού Συνδέσμου Νοσηλευτών Ελλάδος και όχι μόνο. Θεωρώ, ότι γνωρίζουμε πολύ λίγα για σένα. Εκείνο όμως που σίγουρα γνωρίζουμε, είναι ότι η Νοσηλευτική Επιστήμη γεννήθηκε στην Ελλάδα το 1979, χάρη στις μακρόχρονες προσπάθειες κάποιων φωτισμένων ανθρώπων των επιστημών υγείας. Πρωτεργάτης αυτής της προσπάθειας υπήρξες εσύ. Επάξια υπηρέτησες για μία εικοσαετία ως καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο, διότι διέθετες Επιστημονική κατάρτιση. Απεφοίτησες από τη Σχολή του Ευαγγελισμού το 1952. Συνέχισες τις σπουδές σου στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης και απεφοίτησες το 1965. Το 1966 έκανες μεταπτυχιακές σπουδές και πήρες τον τίτλο Master of Arts, από το Πανεπιστήμιο της Κολούμπια των ΗΠΑ, το 1973 πήρες το Master of Education και το 1974 τον τίτλο Doctor of Education Degree, από το ίδιο Πανεπιστήμιο.

Με τις γνώσεις σου και το δυναμισμό σου κατέστησες το Τμήμα Νοσηλευτικής μία από τις καλύτερες Πανεπιστημιακές Σχολές, πολύτιμη κληρονομιά για όλους εμάς.

Η δράση σου όμως, δεν περιορίστηκε στα στενά σύνορα της Πατρίδος μας. Εκπροσώπησες επάξια τον Εθνικό Σύνδεσμο Νοσηλευτών Ελλάδος και συνεπώς την Ελληνική Νοσηλευτική σε διεθνές επίπεδο και συνετέλεσες στο να καταστεί ο Σύνδεσμος και το Νοσηλευτικό έργο της Ελλάδος ακόμη πιο σεβαστά. Εκπροσώπησες τον Σύνδεσμο σε πάμπολα Ευρωπαϊκά και Διεθνή Συνέδρια. Οι προτάσεις και οι ιδέες σου για τα καυτά προβλήματα της Νοσηλευτικής και ιδιαίτερα της Νοσηλευτικής Εκπαίδευσης ήταν ενθουσιωδώς αποδεκτές.

Υπήρξες μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής Εμπειρογνομώων του ΠΟΥ 1984-1992, Πρόεδρος της Συμβουλευτικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Νοσηλευτική Εκπαίδευση 1990-1994, Αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Εκπαίδευσης Επιστημόνων και Μέλος άλλων Επιστημονικών Ελληνικών και Ευρωπαϊκών Επιτροπών για τη Νοσηλευτική Εκπαίδευση.

Η μεγαλύτερη όμως διάκριση και παγκόσμια αναγνώριση της προσωπικότητάς σου, ήταν η εκλογή σου ως μέλος της Διοίκησης του Διεθνούς Συμβουλίου Νοσηλευτών (International Council of Nurses) 1997-2001.

Σήμερα όμως, για τελευταία φορά, είμαστε όλοι εδώ για σένα σεβαστή μας Δασκάλα.

Προνομιούχες που σε γνωρίσαμε στα νεανικά μας χρόνια. Κοιτά μας ήσουν ένας άλλος άνθρωπος. Έσπειρες σπόρο πολύ, οραματίστηκες, ονειρεύτηκες, γοητεύτηκες μα και γοήτευσες. Ανέδειξες τη νοσηλευτική. Εμείς όλοι σε ζήσαμε. Το γνώρισμά σου απλό, εύκολο, μοναδικό μα και δυσεύρετο. Χαμογελαστή, όμορφη, ήξερες να μοιράζεσαι το μοναδικό πλούτο της αγάπης, να χάνεις, να κερδίζεις, να απογοητεύεσαι, να αναγνωρίζεις, να εκτιμάς, μα προπαντός να αναδεικνύεις. Δεν δημαγωγήσες, δεν μπήκες στην εμποροποίηση της νοσηλευτικής για να αποκτήσεις δόξα.

Ενώ μεσουράνησες στις φαρδιές λεωφόρους της Ευρωπαϊκής και διεθνούς σύνδεσης, δεν υποτίμησες τους ανεκμετάλλετους στενωπούς της νοσηλευτικής της πατρίδος σου.

Μοιράστηκες τη λαχτάρα σου και αγωνίστηκες γι' αυτήν. Δεν είναι τυχαίο, πως ύπουλα η αρρώστια σου κράτησε καρτέρι πάνω στον αγώνα σου, σε μία ξένη χώρα.

Μέσα στις απρόσωπες μάζες δίδασκες σε ξεχωριστά πρόσωπα, χωρίς δογματισμούς και καταπιέσεις.

Στις αμφισβητήσεις, μετέδωσες εμπιστοσύνη στους αυριανούς νοσηλευτές, άνοιξες δρόμους για να φτάσουν πριν από εσένα. Ήξερες να δαμάζεις το στεγνό επαγγελματισμό στην υπηρεσία του ανθρώπου. Δεν πτοήθηκες, για δίλειπτα φιλελευθερισμού, να μιλάς για την πίστη σου στο Θεό και να μας αναγεννάς στανάματα της Ορθοδοξίας. Με τη γλύκα του λόγου σου ξεκούρασες πολλούς, με τη δύναμη των πράξεών σου μας χάρισες πυξίδα.

Μπορούμε να μιλάμε ώρες πολλές για σένα. Όση δύναμη και να έχουν τα λόγια μας, σε συναντάμε πέρα από τα λόγια.

Ρισκάρω να πω, πως η ιστορία σήμερα ανοίγει για σένα σελίδα. Οι ερχόμενες γενιές, ανεπηρέαστες θα μπορούν να τη διαβάσουν καλύτερα από εμάς. Εμείς, απλώς, σαν αλάβατρο αφήνουμε το δάκρυ. Το δάκρυ μας Βασιλική Λανάρα. Και το δάκρυ αυτό χαρά και πίστη έχει, πως ανάλαφρη βαδίζεις τώρα στον Πατέρα, στην Αιωνιότητα.

Λίγα λόγια για τη Βασιλική Λανάρα από τη συνάδελφό της κ. Ασημένια Δίτσα

Η ξεχωριστή συνάδελφός μου, Βασιλική Λανάρα, η οποία υπήρξε η μοναδική Ελληνίδα Νοσηλεύτρια, γνωστή σε όλους τις Ηπείρους, αλλά ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή, διότι είχε ταξιδέψει και είχε συμμετάσχει σε ποικίλες εκδηλώσεις για τη Νοσηλευτική, είναι η μοναδική στο ήθος, στην κουλτούρα και στον πολιτισμό.

Η Βασιλική Λανάρα, με το απαράμιλλο ανάστημά της, την ξεχωριστή προσωπικότητά της, την πλούσια μόρφωσή της σε πολλούς τομείς βοήθησε θετικά το Νοσηλευτικό έργο, τοποθετώντας το στον Επιστημονικό θώκο. Ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Διεθνούς Συμβουλίου Νοσηλευτών προέβαλε την Ελληνική Νοσηλευτική τόσο στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο όσο και διεθνώς.

Χαρισματική, ταλαντούχος, άοκνη, δραστήρια, έζησε για να προσφέρει στους άλλους. Αφιερώθηκε ολοκληρωτικά στην Ελληνική Νοσηλευτική Επιστήμη. Δεν είχε ιδιωτική ζωή, με αποτέλεσμα, σήμερα οι νέοι και νέες οι σπουδάζουν τη Νοσηλευτική στα ΤΕΙ και στα Πανεπιστήμια της πατρίδας μας. Έζησε για να διατηρείται ζώσα και ενεργός η Νοσηλευτική Επιστήμη και Τέχνη και να εμπνέει τους νεότερους να σπουδάζουν μία από τις Επιστήμες, που αφορούν στον άνθρωπο και ασχολούνται με την ανθρώπινη ύπαρξη.

Αποτέλεσμα της όλης πορείας της στο Νοσηλευτικό έργο ήταν να φθάσει στα ήπατα αξιώματα. Ανακηρύχθηκε τακτική Καθηγήτρια της Νοσηλευτικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Η Βασιλική Λανάρα γνώριζε καλά ότι η Επιστήμη θέλει την ανθρώπινη ύπαρξη. Και από τη θέση της Καθηγήτριας μεταλαμπάδευσσε, θα τολμούσα να πω, το άσβεστο φως της γνώσης στους νεότερους για να προσφέρουν με την επιστημονική τους κατάρτιση και πολλή αγάπη τη φροντίδα τους στους συνανθρώπους μας.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΛΑΝΑΡΑ

Κυριακή των Απόκρεω, 22^ο Φεβρουαρίου πρωί, πρωί, πήραμε το μήνυμα πως η ώρα για το μεγάλο ταξίδι της αγαπημένης μας Βασιλικής Λανάρα πλησίαζε....

Πολλά πρόσωπα και πάμπολλες καρδιές βρέθηκαν αμέσως κοντά της. Την πλησίασαν και έσκυψαν με πόνο, αγάπη, σεβασμό και θαυμασμό συγχρόνως επάνω της... Οι ώρες περνούσαν, όλοι όμως έμεναν εκεί.

Το βραδάκι, «**Στο στερνό το ξεψύχημα δειλινού μυρωμένου**» (Γ. Βερίτη), μέσα στην κατάνυξη και τη σιγαλιά που επικρατούσαν στον χώρο, βουβά κι' αμίλητα μας απηύθυνε τον στερνό της χαιρετισμό... Αχ... «**Που τραβάς ανθοπέταλο, τη ζωή σου να σβήσης;**», κατά τόν (ίδιο ποιητή).

Αλήθεια, πως να σβήση αυτή η ζωή η ωραία, η πλούσια σε χάρη και ομορφιά, η γεμάτη προσφορά και θυσίες;

Πως να σβήση και να χαθή αυτό το χαμόγελο, που ποτέ δέν έπαυσε να στολίζει και να λαμπρύνει την φωτεινή της όψη;

Πως να σβήση και να ξεθωριάσει αυτή η ευγένεια των τρόπων, των λόγων, των σκέψεων και των αποφάσεών της, την οποία ακτινοβολούσε παντού η παρουσία της και προσέφερε προς όλους η καρδιά της, σαν ένα δώρο τιμής, αγάπης και εκτιμήσεως;

Πως να σβήση και να κρυφτεί αυτή η αγάπη της, η μεγάλη, η αληθινή, η αυθόρμητη, απλή και απροσποίητη αγάπη, που με το αμάλαμα της πίστεως και της καλωσύνης, αγκάλιαζε όλους ανεξαιρέτως τους ανθρώπους, χαρίζοντάς τους το ωραίο εκείνο αίσθημα της χαράς, της συγκινήσεως και ικανοποιήσεως;

Πως να σβήση και να αφανιστεί αυτός ο θησαυρός της γνώσεως και της σοφίας, που έριχνε τις λαμπερές ανταυγιές του προς όλες τις κατευθύνσεις: επιστήμη, πατρίδα, θρησκεία, κοινωνική και επαγγελματική ζωή καιπρός κάθε καλή προσπάθεια και κάθε κοινωφελές έργο.

Πως; πως; πως; Αλλά και γιατί, τάχα να σβήσουν και να χαθούν όλα αυτά; Όχι. Δεν θα σβήσουν. Θα μένουν πάντα ζωντανά στη μνήμη και στις καρδιές μας, για να μας εμπνέουν, να μας καθοδηγούν και να μας καλούν στην ανωτερότητα και το μεγαλείο της δικής της ζωής.

Υπήρξε μία μεγάλη προσωπικότητα, η αδελφή μας Βασιλική Λανάρα. Κατήγετο από το Αργίριο. Ήτο μέλος πολυτέκνης

και συνειδητά χριστιανικής οικογένειας. Έτσι, από τις πρώτες στιγμές της ζωής της, βρέθηκε μέσα στην πλατεία λεωφόρο του φωτός και της αλήθειας και μέσα σ' αυτό το περιβάλλον μεγάλωσε και καλλιεργήθηκε.

Ήταν χαρισματικός, κοσμημένη με πολλές αρετές και ικανότητες. Ευγενής, αξιοπρεπής, μελίχια, με βαθεία πίστι στον Θεό, αγάπη στους συνανθρώπους της και αφοσίωση στις υψηλές αξίες της ζωής!

Κυρίως όμως, υπήρξε η Μεγάλη Νοσηλεύτρια, αναγνωρισμένη και εδώ στην πατρίδα μας, αλλά και στο εξωτερικό, διεθνώς. Έκανε αξιόλογες σπουδές σε πανεπιστήμια των Η.Π.Α. Ήταν προικισμένη με σοφία, σύνεση, δυναμικότητα και ενθουσιασμό.

Αγάπησε πολύ την Νοσηλευτική. Εργαζόταν ακούραστα για την ανάδειξη και την αναβάθμισή της. Δέν δίσταζε και δεν υποχωρούσε μπροστά στις δυσκολίες και τις αντιξοότητες. Έκανε πολλές υπερβάσεις. Έδινε πολλές μάχες και κέρδιζε τις ανάλογες νίκες.

Το όνομά της έχει συνδεθεί άρρηκτα με την Νοσηλευτική. Συνεργαζόταν άριστα με όλους τους συνεργάτες της. Επικροτούσε τις επιτυχίες των άλλων και μοιραζόταν την χαρά μαζί τους.

Δεν συνήθιζε να περιαιτολογεί, διότι ως γνωστόν, εκείνος που αξίζει να επαινείται από τους άλλους, δέν επαινεί ποτέ ο ίδιος τόν εαυτόν του. Προσέφερε, ενέπνεε, συμβούλευε και προωθούσε τους νεώτερους Νοσηλευτές.

Το μεγάλο αυτό έργο και η προσφορά της έχουν καταγραφεί στον ουρανό...

Όλα τα χαρίσματά της, διαποτισμένα με της πίστεως τα νάματα και της καλωσύνης της καρδιάς της τις διαθέσεις, την έκαναν ξεχωριστή και αξιαγάπητη. Εμείς, ευχαριστούμε και ευγνωμονούμε τον Θεό που μας αξίωσε να βρεθούμε και να ζήσουμε κοντά της... να δεχθούμε την ευεργετική επίδραση της ζωής και του παραδείγματός της.

Η αγάπη μας, η ευγνωμοσύνη και οι προσευχές μας θα την συνοδεύουν πάντα.

Ας είναι αιωνία η μνήμη της.

Από την Αδελφότητα «ΕΥΝΙΚΗ»

«Δημοσίευμα στην εφημερίδα Πανατωλική»

Υπερθαύμαστος άνθρωπος Βασιλική Ανδρέου Λανάρα

Του συνεργάτη μας Χριστοφ. Κ. Διδασκάλου, θεολόγου

Όλοι οι άνθρωποι είμαστε άξιοι θαυμασμού, διότι είμαστε «Εικόνες του Θεού». Στην πορεία της ζωής μας όμως μερικοί ξεχνούμε αυτό το «θεόκτιστον» και εκπίπτουμε αυτού του αξιοθαύμαστου. Άλλοι βέβαια ενθυμούμαστε αυτό το «θεοῦφαντον» και προχωρούμε σε ένα άλλο επίπεδο θαυμασμού, τον υπερθαυμασμόν.

Άνθρωποι υπερθαυμασμού υπήρξε και η Αργινιώτισσα Βασιλική Ανδρέου Λανάρα. Αξία υπερθαυμασμού διότι εκκαλλιέργησε την ψυχική της υφή και ανέδειξε τον ψυχικό της κόσμο πράγματι ένθεον, κόσμημα θεϊκό. Ο όλος της ψυχικός και πνευματικός της κόσμος τράβηξε προς τα καλύτερα, «τα κρείττονα». Ανέβη εις το όρος της χριστιανικής και πνευματικής ομορφιάς και εις μία τέτοια ωραιότητα προσπαθούσε να ανεβάσει και τους συνανθρώπους της. Έφθασε σ' αυτό το πνευματικοχριστιανικό κάλλος με τη δική της θέληση και με τη χάρη του Χριστού που τόσο πολύ αγαπούσε και που πίστευε απέραντα α' αυτόν.

Όμως το δένδρο της καρποφορίας της αυτής στηρίχθηκε και ποτίστηκε άφθονα από την πλουσία αγωγή των γονέων της. Δεν θα κινδυνεύσω να παρεξηγηθώ αν εκφράσω τη σκέψη μου. Οι γονείς της εθεμελίωσαν και ανέπτυξαν το μεγαλείο της. Το μεγαλείο της εκορυφώθη και έφθασε στο μεσουράνημα του υπερθαυμασμού με την επιστημονική της περίοδο πρόοδο. Έφτασε και έγινε καθηγήτρια της νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου και ως ομότιμος ανεχώρησε από την παρούσα ζωή για τον ουρανό, για τη βασιλεία του Θεού, την οποία αγαπούσε και που τόσο άξια υπηρετούσε.

Ολίγα και πτωχά τα γραφόμενα για έναν άνθρωπο υπερθαυμασμού. Ίσως να μην είχα τη δύναμη να προσφέρω περισσότερα και πλουσιότερα. Ας είναι τα γραφόμενα άνηθ πνευματικά και έπαινοι και εγκώμια στην υπερθαύμαστη αυτή Αργινιώτισσα γυναίκα και ομότιμο καθηγήτρια της νοσηλευτικής Βασιλική Ανδρέου Λανάρα. Ας αναπαύεται τώρα στα πρόθυρα του παραδείσου, έως ότου ο Κύριος την καλέσει και της προσφέρει την αιώνιο χαρά του. Οι οικείοι της, όπως και η «Αδελφότητης» που ανήκει ας παρηγορούνται και ας σεμνύνονται για το έκταγλο αυτό σέμνωμα, τον υπερθαύμαστον αυτόν άνθρωπον, τη Βασιλική Ανδρέου Λανάρα. Της υπερθαυμάστου αυτής γυναίκας Βασιλικής Α. Λανάρα αιωνία η μνήμη.

Ομιλία για την αείμνηστη Βασιλική Λανάρα, που εκφωνήθηκε κατά τον εορτασμό της 25^{ης} Μαρτίου, στο δώμα του Γ.Ν.Α. «Ο Ευαγγελισμός»

Ο ηρωισμός είναι αρετή, ηρωική πράξη, αφοσίωση για νέα θυσία για μεγάλο και ευγενικό σκοπό, εκφράζει υψηλότερη ιδέα από την αφοσίωση στο καθήκον, εφόσον στηρίζεται στην ανιδιοτέλεια σε συνδυασμό με την εκπλήρωση μεγάλου και επίπονου χρέους. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η αείμνηστη δασκάλα μας Βασιλική Λανάρα στο βιβλίο της «Ηρωισμός και Νοσηλευτική», *ήρωας είναι ο άνθρωπος που δείχνει σπάνια ανδρεία, σταθερότητα, θάρρος ή μεγαλείο ψυχής σε οποιοδήποτε έργο, επιδίωξη ή αποστολή*. Στη σημερινή εκδήλωσή μας, λοιπόν, θα αναφερθώ σε μια μεγάλη μορφή της Νοσηλευτικής, τη Βασιλική Λανάρα, που υπήρξε δασκάλα δική μου, αλλά και πολλών συναδέλφων, που είναι σε αυτή την αίθουσα και είχαν την ευκαιρία να γοητευθούν είτε με τη διδασκαλία της, είτε με την άψογη συνεργασία της.

Όταν άρχισα να γράφω αυτό το αφιέρωμα για τη αείμνηστη δασκάλα μου, έχοντας αντίληψη της δυσκολίας να περιγράψω σε μια σύντομη παρουσίαση αυτή τη δυναμική προσωπικότητα, αμέσως μνήμες μου ήρθαν στο νου, όταν απόφοιτη από το ΤΕΙ Νοσηλευτικής, στα πρώτα επαγγελματικά μου χρόνια, μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσω μια δυναμική προσωπικότητα, με έναν υπέροχο λόγο, φωτεινά μάτια, που σε αγκάλιαζαν και σε προκαλούσαν να ταξιδέψεις, να οραματιστείς, να αναθεωρήσεις, να διαβάσεις, να αποκτήσεις νέες εμπειρίες. Αυτή ήταν η Βασιλική Λανάρα, η έξοχη δασκάλα, που με τη δομημένη επιχειρηματολογία και το χαμόγελο πάντα στα χείλη, με οδήγησε, όπως και πολλούς άλλους συναδέλφους, να ενστερνιστώ το όραμά της και να διαβώ το δρόμο της Πανεπιστημιακής Νοσηλευτικής Εκπαίδευσης.

Η Βασιλική Λανάρα αποτέλεσε φάρο έμπνευσης, μέντορα και πρότυπο για όλους τους νοσηλευτές, σήμερα.

Η δασκάλα μας γεννήθηκε το 1929 στο Αργίτιο, προερχόταν από εξαιρετική, πολύτεκνη οικογένεια. Μετά το Γυμνάσιο ήρθε να σπουδάσει στην Ανωτέρα Σχολή Αδελφών Νοσοκόμων του Νοσοκομείου «Ο Ευαγγελισμός» απ' όπου αποφοίτησε το 1951, με βαθμό 9,2 Άριστα και τιμήθηκε με το Βραβείο «Χρυσούν Μετάλλιον». Το πάθος της για μάθηση την οδήγησε στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης, απ' όπου αποφοίτησε το 1965. Συνέχισε, με μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Κολούμπια, όπου έλαβε δύο μεταπτυχιακούς τίτλους το 1966 και 1973, αντίστοιχα. Ολοκλήρωσε τις σπουδές της στο εξωτερικό με το Διδακτορικό της, στο ίδιο Πανεπιστήμιο, το έτος 1974.

Το πρώτο επαγγελματικό της ορμητήριο, το 1953, αποτέλεσε ο «Ευαγγελισμός», η Σχολή μας. Αναδείχθηκε σπουδαία δασκάλα, με άριστη κατάρτιση από τα πρώτα χρόνια της επαγγελματικής της σταδιοδρομίας, ως διδάσκουσα της Ανωτέρας Σχολής του «Ευαγγελισμού».

Η Βασιλική Λανάρα υποστήριζε ότι ο σκοπός του ήρωα και ο σκοπός του νοσηλευτή συμπίπτουν. Στόχος του ήρωα είναι να υπερνικά ό,τι απειλεί και στόχος των νοσηλευτών είναι η υπερνίκηση εξωτερικών και εσωτερικών εμποδίων, που απειλούν το νοσηλευτικό τους ιδεώδες.

Την αγάπη της για τον ασθενή την έδειξε έντονα ως Προϊσταμένη στη Γ' Παθολογική Κλινική, το 1956, στο Νοσοκομείο μας, ενώ το 1966 έως το 1972 διετέλεσε βοηθός Διευθύντριας Νοσηλευτικής Υπηρεσίας και το 1979 ανέλαβε τη Διεύθυνση της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας, προσφέροντας τις ξεχωριστές διοικητικές της ικανότητες, το σθένος, τη σταθερότητα στη σωστή προσέγγιση του Νοσηλευτή και τη σωστή διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού. Η Δεοντολογία, το Ήθος και οι Ανθρωπιστικές αξίες είχαν πάντα τον πρωταρχικό ρόλο στη ζωή της.

Η δημιουργικότητά της και το πάθος της για τη Νοσηλευτική την έκανε πρωτοεργάτη της Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, το όραμά

της για την αναβάθμιση της Νοσηλευτικής έγινε πραγματικότητα το 1979, δημιουργώντας μετά από πολύχρονες προσπάθειες σε συνεργασία με άλλους επιστήμονες υγείας την Ανωτάτη Νοσηλευτική όπου ορίστηκε η πρώτη Καθηγήτρια του Τμήματος.

Η παρόρμηση της ψυχής της, ο δυναμισμός, η καινοτομία και το εύρος της επιστημονικής της κατάρτισης, κατέστησε το Τμήμα της Νοσηλευτικής μία από τις καλύτερες Πανεπιστημιακές Σχολές. Για είκοσι συνεχή χρόνια, εκτός από σπουδαία καθηγήτρια ήταν και σπουδαία ακροατής. Αφουγκραζόταν τα προβλήματα και τα αντιμετώπιζε με ψυχραιμία, πρόγραμμα, εξυπνάδα, ευστροφία, αλλά και με το ψυχικό μεγαλείο, που τη διέκρινε.

Η δράση της δεν περιορίστηκε στα στενά σύνορα της πατρίδας μας, αλλά εκπροσώπησε την Ελληνική Νοσηλευτική σε διεθνές επίπεδο, μέσα από Ευρωπαϊκά και διεθνή συνέδρια, ως μέλος, αντιπρόεδρος και Πρόεδρος του Εθνικού Συνδέσμου Νοσηλευτών Ελλάδος.

Από την έντονη επιστημονική και επαγγελματική της δραστηριότητα, ενδεικτικά αναφέρονται οι διακρίσεις της ως: Μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής Εμπειρογνομόνων του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας, Πρόεδρος της Συμβουλευτικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Νοσηλευτική Εκπαίδευση, Αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Επιστημόνων και Μέλος άλλων Επιστημονικών, Ελληνικών και Ευρωπαϊκών Επιτροπών για τη Νοσηλευτική Εκπαίδευση. Μία σημαντική διάκριση που αποτέλεσε παγκόσμια αναγνώριση της προσωπικότητάς της, από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα, ήταν η εκλογή της ως Μέλος του Διοικητικού του Διεθνούς Συμβουλίου Νοσηλευτών. Επίσης, είχε την ευθύνη πολλών Ευρωπαϊκών και διακρατικών προγραμμάτων και συμμετείχε ως συντονίστρια και εισηγήτρια σε μεγάλο αριθμό Ομάδων εργασίας, σεμινάρια και συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Το όνομά της κυριαρχεί στη Νοσηλευτική βιβλιογραφία. Η συγγραφική της δραστηριότητα, πλούσια σε Ελληνικούς και ξενόγλωσσους τίτλους, τα βιβλία και τα άρθρα της συγκρατούν το ενδιαφέρον του αναγνώστη και τον εφοδιάζουν με νέες γνώσεις και δεξιότητες. Ενδεικτικά, αναφέρω τη φιλοσοφική μελέτη «Ηρωισμός και Νοσηλευτική» και τη «Διοίκηση Νοσηλευτικών Υπηρεσιών».

Το σημαντικότερο βιβλίο της για το οποίο έλαβε και τον έπαινο Ακαδημίας Αθηνών ήταν το «Εκατό χρόνια της Σχολής των Αδελφών Νοσοκόμων «Ευαγγελισμού»».

Η ιχνηλασία της πορείας της Βασιλικής Λανάρα, μίας ξεχωριστής ευγενικής προσωπικότητας, με πίστη στο Θεό, ένας άγγελος αγάπης και αφοσίωσης στο συνάνθρωπο, με επιστημονική αναγνώριση, με τη δύναμη των πράξεών της, μας εμπνέει να ενστερνιστούμε τις αξίες της, να συνεχίσουμε με το έργο της, την αγάπη για τη νοσηλευτική και γνωρίζω πολύ καλά, ότι θα ήθελε συνεχώς να οραματιζόμαστε νέους ορίζοντες και να μην αφήσουμε το φως της Νοσηλευτικής να σβήσει ποτέ.

Κλείνοντας και στο πνεύμα της σημερινής εκδήλωσης, αξίζει να θυμηθούμε ένα απόσπασμα από το βιβλίο της «Ηρωισμός και Νοσηλευτική»:

Η κοινωνία δεν μπορεί να επιζήσει μόνο με τον ηρωισμό, που επαινείται στην ιστορία. Η κοινωνία γαλουχείται κυρίως με τον αφανή ηρωισμό, ο οποίος δεν ελκύει τους ιστορικούς, ούτε διεγείρει τη φαντασία των ποιητών και των μεγάλων συγγραφέων, ούτε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ο μεγαλύτερος ηρωισμός είναι εκείνος για τον οποίο ελάχιστα μιλούν και ασκείται στις πλέον άγνωστες σφαίρες, στην καθημερινή μας ζωή.

Όλγα Πολυχρονοπούλου
Νοσηλεύτρια ΠΕ, ΜSc
Διευθύντρια ΕΠΑΣ Γ.Ν.Α. «Ο Ευαγγελισμός»

ΕΚΑΝΕ ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΟΝΕΙΡΟ

Θυμίαμα στη μνήμη της δασκάλας μας Βασιλικής Α. Λανάρα

Ένα ηλιόλουστο φθινοπωρινό πρωινό του Νοέμβρη του 1981 μας υποδέχθηκε στο Δώμα του Θεραπευτηρίου Ευαγγελισμού, ανοίγοντας την αυλαία της δεύτερης τάξης των δέκα φοιτητριών του τμήματος Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το όνειρο της ίδρυσης τμήματος Νοσηλευτικής στο Πανεπιστήμιο ήταν ήδη πραγματικότητα.

Αν και δεν ενδιαφέρει όλους η προσωπική μου σχέση μαζί της, η άρρηκτη κι αθάνατη πνευματική σχέση Δασκάλου-Μαθητή μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για να γράψω λίγες γραμμές για την αλησμόνητη Πνευματική Μάνα πολλών σύγχρονων Ελλήνων νοσηλευτών, την απλάνη αυτή κυρία της Νοσηλευτικής. Αισθάνομαι την ανάγκη να προσφύγω στην αμεσότητα της προσωπικής εμπειρίας για να αναπληρώσω το έλλειμμα της αδύνατης πέννας μου να σκιαγραφήσει με συνέπεια το ύψος της μεγάλης αυτής Γυναίκας.

Τη γνώρισα σε τρυφερή νεανική ηλικία, όταν κάθε νέος οραματίζεται να αλλάξει τον κόσμο. Κι εκείνη είχε αυτή τη φλόγα σε χιλιοπλάσιο και μυριοπλάσιο βαθμό. Μόνο που ο ζήλος της δεν ήταν απλή ανθοφορία της νεότητας. Ήταν κατασταλαγμένη, ώριμη καρποφορία. Γι' αυτό δε φοβόταν να μας ενθουσιάζει και να πυροδοτεί τον προσωπικό μας αγώνα.

Δεν ενδιαφέρει η συμπόρευσή μου μαζί της. Επιθυμώ όμως να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου προς το πρόσωπό της για την πολυετή νοσηλευτική παιδαγωγία. Για την ανεκτίμητη προσφορά της. Οι θύμησες πολλές. Δίπλα της αισθανόμουν ασφαλής. Έτσι ξεπέρασα τις τόσες δυσκολίες της κλινικής μου πορείας. Έτσι ξεκίνησα την εκπαιδευτική κι ερευνητική μου πορεία. Επέβλεψε τη διδακτορική μου διατριβή, ενίσχυσε την ενεργή συμμετοχή μου στα πρώτα εκπαιδευτικά προγράμματα Ογκολογικής Νοσηλευτικής που η ίδια ηγήθηκε. Μου εμπιστεύτηκε τη διδασκαλία του γνωστικού αντικείμενου 'Συστήματα Νοσηλευτικής Φροντίδας. Το προσωπικό της διδακτικό υλικό κι η αμέριστη επιστημονική καθοδήγηση κι ενθάρρυνση απέτελεσαν το πρώτο οικοδομικό υλικό για τη θεμελίωση της διδασκαλίας αυτού του μαθήματος.

Αλλά δεν ήταν ότι μόνο εγώ την εμπιστευόμουν. Ήταν εκείνη που ενέπνεε σιγουριά, ασφάλεια κι εμπιστοσύνη. Δε μπορούσες να δυσαρεστηθείς μαζί της ποτέ. Αφοπλιστικά απλή, δημιουργική, χωρίς στερεότυπα. Δεν ήξερε ούτε να επιτηδευτεί, ούτε να προσποιείται. Ήταν αυθόρμητη κι αυθεντική. Και το αυθεντικό βίωμα πείθει και επιβάλλεται ακόμη και στις πιο δύσκολες και αντίξοες συνθήκες. Γι' αυτό κατέστησε κοινωνούς του δικού της οράματος τους ανθρώπους γύρω της. Γι' αυτό κέρδιζε το σεβασμό, την αποδοχή και τη συνεργασία των συναδέλφων, των συνεργατών, των φοιτητών στην πολυετή πορεία της στο νοσοκομείο, στο πανεπιστήμιο, στον Εθνικό Σύνδεσμο Νοσηλευτών Ελλάδος (ΕΣΝΕ) ως μέλος, αντιπρόεδρος και πρόεδρος, στους Εθνικούς και Διεθνείς Οργανισμούς, που κλήθηκε να συμμετέχει, ξεπερνώντας τα σύνορα της πατρίδας μας.

Η ξεχωριστή παρουσία της ως προσκεκλημένη ομιλήτρια σε πολλαπλά ελληνικά, ευρωπαϊκά και διεθνή συνέδρια, ως μέλος της επιτροπής εμπειρογνομόνων του Π.Ο.Υ. (1984-1992), πρόεδρος της συμβουλευτικής επιτροπής της ευρω-

παϊκής ένωσης για τη νοσηλευτική εκπαίδευση (1990-1994), μέλος πολλών Ελληνικών και ευρωπαϊκών επιτροπών για τη νοσηλευτική εκπαίδευση, μεταδίδει οράματα κι ιδανικά.

Με φωνή σταθερή, λόγο μεστό, κοιτάζει τον καθένα στα μάτια. Αμφισβητεί το κατεστημένο, ανοίγει νέους ορίζοντες, εμπνέει και πείθει. Κάνει πράξη όσα κηρύττει και λειτουργεί ως φωτεινό παράδειγμα για τους άλλους. Διαθέτει αυτογνωσία, αυτοέλεγχο και αυτοκυριαρχία. Δεν παραιτείται από την προσπάθεια, δε ζει παθητικά. Έχει ισχυρή αίσθηση αποστολής και συνείδηση της ελευθερίας των επιλογών της. Καλλιεργεί διαδόχους του ονείρου. Μας κληροδοτεί μια καλύτερη πραγματικότητα.

Κράτησε τη ζωή της και το κεφάλι της ψηλά, στηριζόμενη πάντα σε αξίες κι αρχές στον αυτοσεβασμό και στο όνειρο. Από αυτά αντλούσε την ψυχική της αντοχή, το κουράγιο, την επιμονή και την υπομονή της.

Σε μια εποχή, που μεταλλάσει και καταργεί τους νόμους της φύσης, που βάλει κατά του αυθεντικού και αληθινού, που επινοεί και παράγει πολλά δήθεν, τον άσβηστο πόθο της συνάντησης της με το Θεό, περνάει μέσα από τη συνάντηση με τον πλησίον. Γιαυτό δεν ελέγχει. Αγκαλιάζει. Δεν επιχειρηματολογεί. Αγαπά. Εμπιστεύεται. Συμπαθεί. Κατανοεί. Αναδίδει σιγουριά και αίσθηση καθαρότητας.

Γεύτηκε διεθνή αναγνώριση κι ανταμοιβή. Αξιώθηκε να ζήσει πολλές δόξες, που τις προσέφερε αφειδώς σε όλους. Δεν κρατούσε τίποτε για τον εαυτό της. Αντιμετώπιζε με εξαιρετική απλότητα την απόκτηση κάθε επιστημονικού τίτλου σπουδών και κάθε διάκρισης. Η βασική και μεταπτυχιακή νοσηλευτική της εκπαίδευση με την απόκτηση του BSc 1965 από το Πανεπιστήμιο της Βοστώνης, του Master of Arts, 1966 και Master of Education 1973 και του Doctor of Education Degree, 1974 από το πανεπιστήμιο Columbia είναι πρωτοποριακή για την εποχή της. Η απόκτηση του χρυσού βραβείου «Βασίλισσα Όλγα», 1952, του βραβείου Ακαδημίας Αθηνών, 1978, η εκλογή της ως Αντιπροέδρου του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Εκπαίδευσης Επιστημόνων, με κορυφαία την εκλογή ως Μέλος του Διεθνούς Συμβουλίου των Νοσηλευτών (1996-2000), είναι αντιπροσωπευτικές διακρίσεις από την πολυπλευρή επιστημονική της αναγνώριση στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Όλοι γνώριζαν, θυμούνται και δε θα λησμονήσουν ποτέ, τη Βασιλική από την Ελλάδα, την πρώτη καθηγήτρια Νοσηλευτικής στο πανεπιστήμιο, μια σύγχρονη θεωρητική φυσιογνωμία με απόψεις οικουμενικά αποδεκτές, σεβαστές, που αποτελούν αντικείμενο διδασκαλίας σε πολλά ξένα πανεπιστήμια. Η τελική αυλαία έπεσε για την αξέχαστη δασκάλα μας Βασιλική Λανάρα στις 22 Φεβρουαρίου 2009 μετά από μια μακροχρόνια διακοπή - απουσία, που παρέμεινε βασανιστικά ανοικτή για σχεδόν δέκα χρόνια. Στερήθηκα, στερηθήκαμε την αισιοδοξία, το ζεστό χαμόγελο, το φωτεινό βλέμμα, το προσωπικό ενδιαφέρον, την άμεση παρουσία της, σε μια εποχή που φαίνεται ότι ήταν περισσότερο απαραίτητη από ποτέ.

Τελικός προορισμός της δεν μπορεί να είναι ο τόπος της λησμονιάς. Γιατί η πραγματικότητα βιώνει το όνειρο. Στελέχη νοσηλευτικής διοίκησης, εκπαιδευτικοί τριτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας νοσηλευτικής εκπαίδευσης, ερευνητές, κλινικοί νοσηλευτές στο νοσοκομείο και την κοινότητα, διευρύνουν τους ορίζοντες της νοσηλευτικής επιστήμης. Κι είμαστε όλοι μας παιδιά του δικού της ονείρου. Είναι η δική μας σημερινή πραγματικότητα, που μοιράζεται το ίδιο όνειρο.

Ελισάβετ Πατηράκη

Αναπλ. Καθηγήτρια Νοσηλευτικής, Παν. Αθηνών

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΙΜΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΜΑΣ

Dr. Eleni Kyritsi
President
Hellenic Nurses Association
Athens Tower (C. Building)
2 Mesogion Ave
11527 Athens
Greece

24 February 2009

Dear Dr. Kyritsi,

I am writing on behalf of the ICN Board of Directors and staff to express our sincere condolences on the recent loss of your beloved Former President and Former ICN Board member, Dr. Vassiliki Lanara. Her commitment to the development of nursing and health care locally, regionally and internationally, was highly significant and much appreciated.

We know you will have many good memories to support you in your grief. We hope the expression of sympathy from your friends and colleagues will help too.

Yours sincerely,

David C. Benton
Chief Executive Officer

c.c. Dr. Hiroko Minami, ICN President

Dear Colleagues,

On behalf of all EFN members, I would like to express our condolences, knowing Professor Lanara, Vassiliki, was for me a very special person. I have met her for the first time in the beginning of the nineties and sadly, she had a stroke when I was walking with her in the streets of Brussels. Being far away from home, she stayed for several weeks in the intensive care in St-Jan hospital where her colleagues surrounded her with care and dignity. Once she was more stable, she was transferred to her daily environment where she loved working in the garden, seeing the flowers grow.

Therefore, I would like to thank her colleagues for taking so good care of her. I know Vassiliki is a grate loss, but Vassiliki will always stay in our mind and being remembered as an advocate and a strong leader always in the move for nurses and nursing. Vassiliki has not only contributed to the development of Nursing in her own country, she was also very active in the International and European nursing community where she was highly respected.

Paul De Raeve
EFN Secretary General

WORLD HEALTH ORGANIZATION
Regional Office for the Western Pacific

Dear Hellenic Nurses

On several occasions I have had the pleasure of meeting Professor Vassiliki Lanara and she has been one of the first and foremost in nursing not only in Greece but throughout Europe and the nursing world.

Vassiliki Lanara was one of the entrepreneurs and of course author of one of the first national studies to register all working nursing personnel and nursing students; to estimate the nursing needs of the Greek population beyond the year 2000. At the First Annual Meeting of European Forum of Nursing and Midwifery Associations and WHO(EFNNMA) in 1997 in Delphi, Greece hosted by the Hellenic Nurses Association while Vassili was the President Professor Lanara quoted the words of an ancient Attic song to emphasize the appropriateness of holding the meeting in the ancient site of Delphi: «For a man, health is the first and best possession, second best is to be born with shapely beauty, and third is wealth, honestly won». My condolences to her family and to the Greek nurses

Kind regards,

Bente Sivertsen
Policy Adviser
Nursing and Midwifery Programme
WHO Tel: (45) 3917 1355
bes@euro.who.int.

Συλλυπητήριο μήνυμα της πρώην Εκτελεστικής Διευθύντριας του ICN κ. Judith A. Oulton

Dear President,

I learned today of Vassiliki Lanara's death and extend to you, the Association and all nurses in Greece my sincere condolences. She was a respected teacher, leader and friend and many in Europe, in particular, remember her with much warmth and appreciation. It was my pleasure to work with her at ICN and regret that her contributions were cut short so early.

Please also extend my condolences and appreciation to those who cared for her these past few years.

With sincere sympathy,

Judith A. Oulton
Oulton, Oulton & Associates
2 Ancien Port
CH 1201 Geneva
Tel: +41 22 731 3776
email: JAOulton@gmail.com

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΙΜΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΜΑΣ

Dear Ms. Eleni Kyritsi Koukoulari!

I was very sad receiving the bad news about death of my dear friend Vassiliki Lanara. So please, accept my sincere and true condolence. I was many times together with Vassiliki at the PCN and other meetings and also I was together with her at the time and in the same hotel and at the meeting, when after she had a stroke. As she was few times also visiting Slovenia and Nurses Association of Slovenia, having a speech at our 1.st Congress for Nurses (at that time I was the president of NAS and she was the Member of ICN Board of Directors) - I would like to write an article about her and her participation to nursing for our bulletin for nurses, so I would like to ask you if you could help me with more details about her and her activities in her professional life!
Thank you very much already in advance.

Best regards
sincerely yours
Veronika Pretnar Kunstek
(Slovenia)

veronika.pretnar@gmail.com

Πρόεδρο και Μέλη ΔΣ ΕΣΝΕ

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Εκ μέρους του ΔΣ του Παγκύπριου Συνδέσμου Νοσηλευτών και Μαιών σας διαβιβάζω θερμά συλλυπητήρια για την απώλεια της Δρ Βασιλικής Λανάρα. Γνωρίζω ότι η Δρ Λανάρα αποτέλεσε και αποτελεί τεράστιο κεφάλαιο για τη Νοσηλευτική τόσο στην Ελλάδα όσο και Διεθνώς. Θα μείνει πάντα στο μυαλό μας ως μια σεβαστή και αξιόλογη ηγετική φυσιογνωμία.

Παρακαλώ όπως διαβιβάσετε θερμά συλλυπητήρια στους οικείους της.

Με εκτίμηση,

Ιωάννης Λεοντίου

Πρόεδρος
Παγκύπριου Συνδέσμου Νοσηλευτών και Μαιών

**ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ (ΕΣΝΕ)
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1997**

Ευαγγελιστριάς 14, Γάζι Ηρακλείου, Τ.Θ 1352, Fax: 2810.542079

Ηράκλειο 23/2/2009

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος:
Ντζιλέπη Πηνελόπη

Αντιπρόεδρος:
Χρυσού Μαρία

Γραμματέας:
Ανυφαντάκη Στυλιανή

Ταμίας:
Πατελάρου Ευριδίκη

Μέλη:
Δημητράκη Μαρία
Σκανδαλάκη Νεκταρία
Βαρδαβάς Κωνσταντίνος

Πληροφορίες
Τηλ: 2810 392722
Fax: 2810 542079

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Περιφερειακού τμήματος του ΕΣΝΕ Κρήτης συνεδρίασε σήμερα 23 Φεβρουαρίου, ημέρα Δευτέρα και ώρα 10πμ μετά το θλιβερό άγγελμα του θανάτου της καθηγήτριας Βασιλικής Λανάρας του τμήματος Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και έπειτα από εισήγηση της προέδρου του Δ.Σ για την προσωπικότητα της εκλιπόντος, την προσφορά της στη Νοσηλευτική και στο κοινωνικό σύνολο

Ομόφωνα αποφασίζει

Να εκφράσει τα θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς της εκλιπόντος.

Να αποσταλεί στεφάνι

Να δημοσιευθεί το παρόν ψήφισμα στον τοπικό τύπο

Να αποσταλεί στο Κεντρικό Συμβούλιο του ΕΣΝΕ με την παράκληση να κοινοποιηθεί στην αδελφότητα ΕΥΝΙΚΗ.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Η Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Πηνελόπη Ντζιλέπη Ανυφαντάκη Στυλιανή

401 ΓΕΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Διευθύντρια Νοσηλευτικής Υπηρεσίας

Αθήνα, 27 Φεβρουαρίου 2008

Δρ. Ελένη Κυρίτση
Πρόεδρο Δ.Σ. ΕΣΝΕ
Μεσογειών 2
Αθήνα

Αγαπητή κ. Κυρίτση

Με πολύ μεγάλη λύπη πληροφορηθήκαμε την απώλεια της αξιοσημείων και αγαπητής Δρ. Βασιλικής Λανάρα. Η Βασιλική Λανάρα υπήρξε για τον Νοσηλευτικό κόσμο ένα φωτεινό παράδειγμα προς μίμηση, μεταλαμπαδεύοντας την αστείρευτη αγάπη της για την Νοσηλευτική επιστήμη και τον πάσχοντα συνάνθρωπό μας. Θα συνεχίσει όμως να ζει πάντα μέσα στις καρδιές μας, ως ηγέτιδα της Νοσηλευτικής στην Ελλάδα και ως την φυσιογνωμία που έκανε γνωστή την ψυχή των Ελλήνων Νοσηλευτών στην Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο.

Παρακαλώ, δεχθείτε τα θερμά συλλυπητήρια από το Νοσηλευτικό προσωπικό του Νοσοκομείου μας και τις ενωμένες ευχές μας να μας παρακολουθεί, όλους εμάς τους «απογόνους» της, με το γλυκό της χαμόγελο, από τον αιώνιο παράδεισο...

Με ιδιαίτερη εκτίμηση

Σχης (ΥΝ) Μαρία Τσίρου - Ροναγοπούλου
Υποδιευθύντρια Ν.Υ.
(Για την απουσιάζουσα Διευθύντρια)

ΙΔΡΥΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ TELENURSING ΑΠΟ ΤΟ ICN

Γενεύη, Ελβετία, 1η Απριλίου 2009

Το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών (ICN) έχει την ιδιαίτερη χαρά να ανακοινώσει τη δημιουργία του Δικτύου Τηλενοσηλευτικής σήμερα κατά τη διάρκεια του συνεδρίου Τηλειατρικής στο Λουξεμβούργο.

Τα μέλη του Δικτύου Τηλενοσηλευτικής θα συνεργαστούν με τη Διεθνή Κοινότητα Τηλειατρικής, την Ηλεκτρονική Ομάδα Νοσηλευτικής και άλλες επαγγελματικές ομάδες που προωθούν τη χρήση τηλευγείας στους νοσηλευτές παγκοσμίως. Διάφοροι αντιπρόσωποι τηλενοσηλευτικής από όλο τον κόσμο, θα δημιουργήσουν το Συμβούλιο Τηλενοσηλευτικής το οποίο θα παρέχει υποστήριξη και θα συντονίζει το δίκτυο. Η πρώτη συνάντηση και εφαρμογή του Δικτύου Τηλενοσηλευτικής θα λάβει χώρα την 1η Ιουλίου 2009 κατά τη διάρκεια του συνεδρίου του ICN στο Ντουρμπάν της Ν. Αφρικής. Όσοι ενδιαφέρονται για την τηλενοσηλευτική και την τηλευγεία καλούνται να παρευρεθούν.

Ο Εκτελεστικός Διευθυντής του ICN, David Benton δήλωσε πως «το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών επιθυμεί να προετοιμάσει τους νοσηλευτές έτσι ώστε να χειρίζονται την τεχνολογία της τηλευγείας για ασθενείς που βρίσκονται σε οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη ανά πάσα στιγμή. Η δημοσίευση του Διεθνούς Εγχειριδίου Δεξιότητων Νοσηλευτικής το 2008, παρείχε τη βάση της Δημιουργίας του Δικτύου Τηλενοσηλευτικής που αποσκοπεί στην προαγωγή και ανάπτυξη της τηλενοσηλευτικής και τηλευγείας. Αυτή η κίνηση θεωρείται καίρια για την ανάπτυξη της νοσηλευτικής κατά τον 21ο αιώνα.»

Ηγέτες της τηλενοσηλευτικής από τις ΗΠΑ και τον Καναδά, πρότειναν τη δημιουργία του Δικτύου στο Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών, η οποία και εγκρίθηκε το Μάιο του 2008. Οι Loretta Schlachta-Fairchild, Lois Scott, Diane Castelli και Robert Pyke συμφωνούν ότι η τηλενοσηλευτική είναι μία δεξιότητα, που όλοι οι νοσηλευτές θα χρησιμοποιούν στο μέλλον και δηλώνουν ότι πρέπει μαζί να προετοιμάσουμε τους συναδέλφους μας για την ένταξη αυτού του ρόλου στην καθημερινή τους πράξη. Το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών, ένας οργανισμός πρωτοπόρος στις εξελίξεις που θέτει τις βάσεις της νοσηλευτικής παγκοσμίως, έδειξε με τη δημιουργία του Δικτύου, ότι η τηλενοσηλευτική προσφέρει απεριόριστη πρόσβαση στη φροντίδα και τη δυνατότητα να παρέχει νοσηλευτική φροντίδα χρησιμοποιώντας τεχνολογία για τη βελτίωση της παγκόσμιας υγείας.»

Επιμέλεια: **Ιωάννα Πρασίνη**, Νοσηλεύτρια MSc, ΔΘΚΑ «Υγεία»

Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΝΕΙ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Η ευρωπαϊκή επιτροπή για θέματα υγείας, κ. Ανδρούλλα Βασιλείου, για να υπογραμμίσει τη σημασία της παγκόσμιας ημέρας υγείας, θα επισκεφθεί διάφορα κοινοτικά έργα που αφορούν την υγεία στην Κένυα στις 6 και 7 Απριλίου. Αυτά τα έργα προάγουν την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, συμβάλλοντας στη μείωση της φτώχειας και την ενίσχυση της υγείας και της εκπαίδευσης. Η βελτίωση των υγειονομικών συνθηκών και η διεύρυνση της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη είναι σημαντικοί στόχοι για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο για τους πολίτες της όσο και για τον τομέα εξωτερικής συνεργασίας. Η επιτροπή κ. Βασιλείου, σε μαγνητοσκοπημένο μήνυμά της, υπενθυμίζει τη στενή σχέση μεταξύ υγείας και παραγωγικότητας, καθώς και την ανάγκη ενίσχυσης της καλής υγείας, κυρίως στις ευάλωτες ομάδες, και ιδίως στις σημερινές συνθήκες οικονομικής κρίσης.

Από το Ναϊρόμπι η επιτροπή κ. Βασιλείου δήλωσε σχετικά: «Η αλληλεγγύη στον τομέα της υγείας είναι ένα θέμα παγκόσμιου ενδιαφέροντος. Πρέπει να συνεργαστούμε με τους αφρικανούς εταίρους μας και να επιταχύνουμε τις ενέργειες που αποβλέπουν στην επίτευξη των σχετικών με την υγεία αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας. Η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών σε αυτό το ζήτημα είναι καίρια και έχω δει πολλά σημαντικά προγράμματα που βελτιώνουν την υγεία και την ποιότητα ζωής των ατόμων. Και στην Ευρώπη

όμως πρέπει να εξαλείψουμε τις διογκούμενες ανισότητες στην υγεία τόσο στο εσωτερικό των κρατών μελών όσο και μεταξύ τους.» Η φετινή παγκόσμια ημέρα υγείας εστιάζεται στην ασφάλεια των υποδομών του τομέα υγείας και στην ετοιμότητα των εργαζομένων αυτού του τομέα οι οποίοι αντιμετωπίζουν τα επείγοντα περιστατικά. Ο ευρωπαίος επίτροπος αρμόδιος για θέματα ανάπτυξης και ανθρωπιστικής βοήθειας, κ. Louis Michel, δήλωσε τα εξής: «Σώζουμε ζωές. Κάνουμε ασφαλή τα τμήματα επειγόντων περιστατικών των νοσοκομείων» - το σλόγκαν της παγκόσμιας ημέρας υγείας του 2009 αντανακλά ένα από τα κομβικά ζητήματα που αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην προσπάθειά της να στηρίξει επιχειρήσεις παροχής βοήθειας σε ολόκληρο τον κόσμο. Περίπου το ένα τέταρτο της ανθρωπιστικής βοήθειας που παρέχει η Επιτροπή από το 1996, ποσό που υπερβαίνει συνολικά τα 2 δισ. ευρώ, δαπανήθηκε για την κάλυψη βασικών αναγκών υγείας σε καταστάσεις κρίσεων.»

Επενδύσεις στον τομέα υγείας

Η επιτροπή κ. Βασιλείου θα επισκεφθεί ένα ιατρικό κέντρο της οργάνωσης «Medecins Sans Frontiers» (Γιατροί χωρίς σύνορα) στην περιοχή Κιμπέρα στο Ναϊρόμπι. Η επιτροπή θα επισκεφθεί επίσης ένα ιατρικό κέντρο και ένα νηπιαγωγείο τα οποία λαμβάνουν ενίσχυση από το Social Foundation for Economic Develo-

pmment και την Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Κένυας και Ειρηνοπούλεως. Η κατάρτιση και η εκπαίδευση είναι βασικά στοιχεία ενός ειδικευμένου εργατικού δυναμικού στον τομέα της υγείας. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνεται επίσκεψη στο χώρο όπου έχει προταθεί να ανεγερθεί σχολή κατάρτισης νοσηλευτών, η οποία θα ειδικεύεται στην αντιμετώπιση του πόνου των καρκινοπαθών. Σήμερα, πολλές αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν τόσο μεταδοτικά (HIV/AIDS, ελονοσία, φυματίωση) όσο και μη μεταδοτικά νοσήματα (καρδιοπάθεια, καρκίνος). Οι νοσηλευτές αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του υγειονομικού προσωπικού στην Κένυα. Η παροχή ειδικευμένης κατάρτισης στον τομέα της παρηγορητικής αγωγής και στην αντιμετώπιση του πόνου των καρκινοπαθών μπορεί να βοηθήσει τα συστήματα υγείας στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση μη μεταδοτικών νοσημάτων όπως οι διάφορες μορφές καρκίνου. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στηρίζει τις βελτιώσεις στον τομέα της υγείας στην ΕΕ μέσω διαφόρων τομέων πολιτικής, όπως είναι τα προγράμματα υγείας, έρευνας και κοινωνικής προστασίας. Ένας σημαντικός μηχανισμός είναι τα διαρθρωτικά ταμεία, τα οποία χορηγούν 5 δισ. ευρώ προκειμένου να βοηθήσουν τις φτωχές περιφέρειες να επενδύσουν στον τομέα της υγείας. Η εκστρατεία «Η Ευρώπη για τους ασθενείς», η οποία εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2008, τονίζει τη σημασία που έχει η συνεργασία με τα κράτη μέλη, η συγκέντρωση πληροφοριών και εμπειρογνομοσύνης και η κοινοποίηση πρακτικών σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με την υγειονομική περίθαλψη, όπως οι σπάνιες ασθένειες, ο καρκίνος, η ασφάλεια των ασθενών, η δωρεά οργάνων και η μεταμό-

σχευση, η ανθεκτικότητα σε αντιβιοτικά και τα δικαιώματα των ασθενών στη διασυνοριακή υγειονομική περίθαλψη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δαπανά σχεδόν μισό δισεκατομμύριο ευρώ το χρόνο για δράσεις υγείας στον τομέα της εξωτερικής συνεργασίας. Αυτές οι δράσεις εντάσσονται στο πλαίσιο της γεωγραφικής συνεργασίας και στο θεματικό πρόγραμμα «Καλή υγεία για όλους». Το πρόγραμμα αυτό παρέχει στήριξη σε τρεις βασικές πτυχές του τομέα υγείας: την ενίσχυση των συστημάτων και των υπηρεσιών υγείας ώστε να αντιμετωπιστεί η κρίση σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού, την καταπολέμηση των κύριων μεταδοτικών νοσημάτων (HIV/AIDS, φυματίωση και ελονοσία) και τις παραμελημένες νεοεμφανιζόμενες νόσους και, τέλος, την υλοποίηση του προγράμματος δράσης του Καΐρου για τη σεξουαλική και γενετήσια υγεία.

Αναπτυξιακοί στόχοι της χιλιετίας - Υγεία

Οι φτωχότερες χώρες είναι εκείνες που πλήττονται περισσότερο από τις αναπτυξιακές προκλήσεις που επηρεάζουν την υγεία, όπως οι ελλείψεις υποδομής του τομέα υγείας, τα υψηλά ποσοστά των ασθενειών που σχετίζονται με τη φτώχεια, η κακή υγεία των μητέρων και οι μη ικανοποιητικές περιβαλλοντικές συνθήκες. Όλα αυτά τα στοιχεία συμβάλλουν στο χαμηλό προσδόκιμο ζωής. Τα θέματα υγείας αποτελούν επίσης σημαντικό μέρος των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας (μείωση της παιδικής θνησιμότητας, μείωση της επιλόχειας θνησιμότητας και καταπολέμηση του HIV/AIDS), οι οποίοι αποτελούν τον πυρήνα της εξωτερικής ενίσχυσης της ΕΕ.

http://ec.europa.eu/ellada/news/news/20090406healthday_el.htm

ΚΑΙ ΞΑΦΝΙΚΑ! ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΥΘΕΝΑ, συνάδελφος, η οποία εργάζεται στο εξωτερικό, έστειλε στο ΥΓΚΑ μία επιστολή με ερωτήματα γύρω από τη Νοσηλευτική και ειδικότερα τη Νοσηλευτική Εκπαίδευση στην Ελλάδα κι έλαβε από το γραφείο του Υπουργού την παρακάτω απάντηση:

Αγαπητή κυρία,

σας ευχαριστούμε για την επιστολή σας προς τον κ Υπουργό.

Η παραγωγή αυτή τη στιγμή νοσηλευτών στην Ελλάδα, ευτυχώς ή δυστυχώς, δεν δίνει διαφορετικούς ρόλους στους αποφοίτους ΤΕΙ και ΑΕΙ, οι οποίοι έχουν και ταυτόσημα επαγγελματικά δικαιώματα.

Η μεγάλη όμως ανάγκη για αναβάθμιση του ρόλου της Νοσηλευτικής στο σύστημα υγείας είναι κάτι που διατυπώνεται καθημερινά από επίσημα και μη χείλη. Η Νοσηλευτική είναι επιστήμη και τέχνη και η διεθνής τάση είναι όντως η υπαγωγή της στην Πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Στην χώρα μας βρισκόμαστε μπροστά στο εξής αδιέξοδο: ή Πανεπιστήμιο με σπουδές κυρίως θεωρητικές, με ελλείψεις όμως στην κλινική άσκηση, ή στην αντίθετη πλευρά, υπάρχουν τα ΤΕΙ που όντως σήμερα παράγουν τον κορμό της Νοσηλευτικής, αλλά έχουν έντονο πρόβλημα κυρίως θεωρητικής γνώσης. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι και τα δύο σημερινά επίπεδα έχουν προβλήματα και δεν καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες της Ελληνικής Νοσηλευτικής. Η Νοσηλευτική Εκπαίδευση που σήμερα χρειάζεται η χώρα μας βρίσκεται κάπου στη μέση.

Το ερώτημα είναι τι περιμένει σήμερα η Ελληνική κοινωνία από τη Νοσηλευτική; Αν απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα τότε θα βρούμε και το επίπεδο εκπαίδευσης που πρέπει αυτή να σπουδάζεται. Δυστυχώς, στη σημερινή πραγματικότητα στην ερώτηση «Τι περιμένετε από το Νοσηλευτή στο τμήμα που νοσηλεύεστε;» να είστε σίγουρη ότι η πλειοψηφία των απαντήσεων θα επικεντρώνονταν στα εξής: «Να εφαρμόζει σωστά τις ιατρικές εντολές, να είναι πρόσχαρος/η, να έχει αξιοπρεπή συμπεριφορά, να με φροντίσει και να είναι εκεί όποτε τον/την χρειαστώ». Για αυτήν όμως την ανάγκη της κοινωνίας - εάν δεν αλλάξει - δεν χρειάζονται πανεπιστημιακές σπουδές. Στη σημερινή πραγματικότητα, η Νοσηλευτική καταναλώνεται στον ρόλο του εκτελεστή των ιατρικών εντολών και στην παροχή βασικής φροντίδας χωρίς να αναπτύσσει σχεδόν καθόλου την ανεξάρτητη επιστήμη της. Και υπάρχει τέτοια. Απλά δεν έχει καλλιεργηθεί στις εκπαιδευτικές δομές. Και δυστυχώς τα τελευταία 20 χρόνια η Νοσηλευτική δεν κατάφερε να αποδείξει το ρόλο και την αξία της. Αν αυτή η αλλαγή συμπεριφοράς και στάσης και η ανάδειξη της πραγματικής διάστασης της επιστημονικής Νοσηλευτικής δεν ξεκινήσει έστω και τώρα, φοβούμαστε ότι και μετά από 20 χρόνια τα προβλήματα του χώρου θα είναι ακριβώς τα ίδια.

Ναι, οι φορείς του Νοσηλευτικού χώρου θεωρούν ότι η Νοσηλευτική πρέπει να σπουδάζεται στο Πανεπιστήμιο. Αυτή εξάλλου είναι και η διεθνής τάση. Τη στιγμή όμως που αυτό βρίσκει αντιστάσεις στον χώρο των ΤΕΙ και δεν αποτελεί απαίτηση της κοινωνίας δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να έχουμε δύο επίπεδα Νοσηλευτικής στην Ανώτατη Εκπαίδευση και μάλιστα χωρίς σαφή ταυτότητα και στόχους.

Για τους λόγους αυτούς μια πιθανή λύση θα ήταν η παραμονή της Νοσηλευτικής στην Τεχνολογική Εκπαίδευση, η βελτίωση του επιπέδου σπουδών που παρέχεται, η αλλαγή της κατεύθυνσης με επίκεντρο την αλλαγή της άποψης της κοινωνίας για το ρόλο

της. Το δε τμήμα Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου θα μπορούσε να αλλάξει μορφή και στόχους, με την παραμονή όμως μεταπτυχιακών κύκλων που θα έχουν τέτοια κατεύθυνση ώστε να απορροφούν τους αποφοίτους των σχολών Νοσηλευτικής ΤΕΙ. Έτσι τουλάχιστον και μέχρι οι συνθήκες να ωριμάσουν - και αυτό εξαρτάται κυρίως από τους ίδιους τους Νοσηλευτές, την οργάνωσή τους και τη στάση τους στην κοινωνία, θα μπορούσαμε να έχουμε βασική Νοσηλευτική εκπαίδευση στα Τεχνολογικά Ιδρύματα και μεταπτυχιακή εκπαίδευση για όσους μπορούν και θέλουν στο Πανεπιστήμιο.

Ελπίζουμε οι παραπάνω παρατηρήσεις - θέσεις να σας καλύπτουν στα πλαίσια του διαλόγου μαζί σας, εάν και για την οριστική απεμπλοκή του θέματος, εμπλεκόμενοι φορείς είναι η Ένωση Νοσηλευτών Ελλάδος (ΕΝΕ) - το Εθνικό Συμβούλιο Ανάπτυξης της Νοσηλευτικής (ΕΣΑΝ) - και το συναρμόδιο Υπουργείο Παιδείας.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Κατερίνα Καρατζά
Γραφείο Υπουργού

ΤΕΛΙΚΑ Ο ΓΙΑΛΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΤΡΑΒΟΣ!!!

Το 2001 και ειδικότερα την περίοδο της μη ψήφισης του ΝΠΔΔ, της ανωτατοποίησης των ΤΕΙ και της τότε παραίτησής μου από το ΔΣ του ΕΣΝΕ είχα γράψει ένα άρθρο με τίτλο «Και στραβός είναι ο γιάλος και στραβά αρμενίζουμε...» Το άρθρο αυτό αφορούσε την τότε περίοδο αλλά και τη θέση μου σχετικά με τις θέσεις του ΕΣΝΕ γύρω από τη νοσηλευτική εκπαίδευση. Αυτό το άρθρο ως ανοικτή επιστολή στάλθηκε τότε στο Πανεπιστήμιο, στα ΤΕΙ Α & Β, στην ΠΟΕΔΗΝ, στον ΕΣΔΝΕ και στην ΠΑΣΥΝΟ-ΕΣΥ. Περιττό να πω ότι ουδεμία απάντηση δεν έλαβα ποτέ. Για να υπενθυμίσω τις συγκεκριμένες συνθήκες, τότε βρισκόμαστε προ ανωτατοποίησης και βέβαια δεν υπήρχαν ακόμα τα μεταπτυχιακά των ΤΕΙ σε συνεργασία με τις ιατρικές σχολές των πανεπιστημίων.

Σας παραθέτω το τότε κείμενό μου το οποίο είχε δημοσιευτεί στη «Νοσηλευτική Παρέμβαση», στην «Καθημερινή» και στο www.disabled.gr όπου υπάρχει έως και σήμερα.

Αυτό λοιπόν το κείμενο το οποίο γράφτηκε υπό συγκεκριμένες συνθήκες τη συγκεκριμένη περίοδο δεν ήταν τίποτα άλλο από μια έκκληση προς όλους για ουσιαστικό διάλογο για την εξεύρεση μιας κοινά αποδεκτής λύσης στο τεράστιο πρόβλημα της νοσηλευτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Αισθάνομαι μεγάλη έκπληξη και απορία όταν οκτώ χρόνια μετά το κείμενό μου αποτελεί κατά 90% την επίσημη απάντηση του έΣΚΑ σε ερώτημα συναδέλφου που εργάζεται στον WHO και μάλιστα υπό τη μορφή απόφασης αλλά και εξαγγελίας... Βεβαίως τα κομμάτια που έχουν συρραφτεί είναι αυτά που βολεύουν την επιχειρηματολογία του «δια ταύτα». Και το «δια ταύτα» για το ΥΓΚΑ μέσω αυτής της επιστολής φαίνεται να είναι η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ!!!!

Το λιγότερο λοιπόν που μου επιβάλλεται προσωπικά να κάνω είναι να σχολιάσω τη συγκεκριμένη επίσημη απάντηση του ΥΓΚΑ που στο κάτω κάτω της γραφής αποτελεί κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας! Χωρίς μάλιστα την οποιαδήποτε αναφορά...

1. Αλήθεια ολόκληρο ΥΓΚΑ δεν έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει μια δική του απάντηση και να μην χρησιμοποιεί ετεροχρονισμένα κείμενα ενός γνωστού-αγνώστου που ούτως ή άλλως συστηματικά ασκεί κριτική σε όσα η συγκεκριμένη κυβέρνηση κάνει σχετικά με τη νοσηλευτική; Η δική της ΕΝΕ και το δικό της ΕΣΑΝ δεν μπορούσαν να επιχειρηματολογήσουν αντίστοιχα;
2. Με ποιο δικαίωμα το ΥΓΚΑ διατυπώνει υπό αυτή τη μορφή κυβερνητικές θέσεις που άπτονται του ΥΠΕΠΘ; Αν και στην επιστολή αναγνωρίζεται συναρμοδιότητα μέχρι σήμερα στις όποιες οχλήσεις φορέων η απάντηση ήταν στερεοτυπη «Αποτελεί αρμοδιότητα του ΥΠΕΠΘ». Ποια η επίσημη θέση του ΥΠΕΠΘ;
3. Εάν αυτή αποτελεί την επίσημη κυβερνητική θέση τότε αυτή αποφασίστηκε; (Ας μην ξεχνάμε ότι το 2005 ιδρύθηκε νοσηλευτική στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου). Αναγνωρίζεται λοιπόν ως λάθος η ίδρυση του συγκεκριμένου τμήματος; Η μήπως τότε είχαμε άλλη κυβέρνηση;
4. Εάν αυτή αποτελεί επίσημη κυβερνητική θέση πως και πότε θα υλοποιηθεί;
5. Γιατί μια τέτοια εξαγγελία την μάθαμε μέσω επιστολής και δεν την ακούσαμε από τα χείλη του υπουργού σε κάποιο συνέδριο ή κοπή πίττας; Η μοριοδότηση, η επαγγελματική αναγνώριση των μεταπτυχιακών, η εφημερία των νοσηλευτών και η δημιουργία διεύθυνσης στο ΥΓΚΑ είναι σημαντικότερα από το θέμα της τριτοβάθμιας νοσηλευτικής εκπαίδευσης;
6. Γνωρίζει άραγε το ΥΠΕΠΘ αυτή την κυβερνητική εξαγγελία;

Είναι σίγουρο πως με τη δημοσιοποίηση αυτής της επιστολής όλοι οι φορείς της νοσηλευτικής θα διατυπώσουν την άποψή τους. Είναι ίσως η πρώτη φορά που κάτι τόσο συγκεκριμένο μπαίνει στο τραπέζι. Ίσως για να μετρηθούν οι αντιδράσεις. Για ακόμα μια φορά ίσως αποτελούμε την πειραματική επαγγελματική ομάδα για γενικότερες πολιτικές αποφάσεις. Όμως έστω και υπό αυτές τις συνθήκες ο διάλογος για τον οποίο το 2001 μιλούσα ίσως τώρα γίνει. Και από ένα τέτοιο διάλογο σίγουρο είναι ότι κερδισμένη θα βγει η Ελληνική Νοσηλευτική.

Προσωπική μου άποψη και σήμερα όπως και τότε, κάτι που γίνεται σαφές και στο πρωτότυπο κείμενο, δεν αποτελεί τίποτα διαφορετικό από την ενιαία πανεπιστημιακή εκπαίδευση για την οποία πρέπει να αγωνιστούμε με όλες μας τις δυνάμεις. Εάν όμως κάτι τέτοιο υπάρξει πολιτική απόφαση - άρα και ευθύνη - ότι δεν είναι πολιτική επιλογή, κάτι που με τη συγκεκριμένη επιστολή είναι κάτι παραπάνω από εμφανές, τότε η προτεινόμενη λύση μάλλον αποτελεί μια διέξοδο στο σημερινό μας αδιέξοδο. Μια διέξοδο όμως που βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με όλα τα ωραία και παχιά λόγια που κατά καιρούς ακούμε από τους πολιτικούς μας για τον κλάδο μας.

Δ. Δημητράλλης

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΚΑΙ ΣΤΡΑΒΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΓΥΑΛΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΒΑ ΑΡΜΕΝΙΖΟΥΜΕ...

Το τελευταίο χρονικό διάστημα γίνεται μεγάλη συζήτηση για το θέμα των ΤΕΙ. Όμως δυστυχώς για μια ακόμα φορά η κοινή γνώμη ασχολείται με τις σχολές των ΤΕΙ που επικαλύπτονται από το Πολυτεχνείο. Ασχολούμενος 12 χρόνια με τη Νοσηλευτική, συμμετέχοντας στα κοινά της Νοσηλευτικής μέσα από συλλογικά όργανα, ζώντας και τις δύο βαθμίδες εκπαίδευσης τόσο του ΤΕΙ που τελείωσα το 1988 όσο και του τμήματος Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών που τελείωσα το 1992 και κυρίως απασχολούμενος στον χώρο εργασίας μου (γραφείο εκπαίδευσης Νοσηλευτικής έπηρεασίας ΝΕΕΣ) τόσο με φοιτητές ΤΕΙ αλλά και ΑΕΙ θα ήθελα να κάνω κάποιες παρατηρήσεις και διαπιστώσεις που ελπίζω αν μη τι άλλο να βοηθήσουν τόσο το διάλογο όσο και την απεμπλοκή του θέματος από την αντιπαράθεση των σχολών πολυτεχνικής κατεύθυνσης.

Η Νοσηλευτική είναι επιστήμη και τέχνη και η διεθνής τάση είναι η υπαγωγή της στην Πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Ακόμα και η γειτονική μας Τουρκία έχει πλέον μόνο Πανεπιστημιακή Νοσηλευτική Εκπαίδευση.

Η παραγωγή αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα ευτυχώς ή δυστυχώς δεν δίνει διαφορετικούς ρόλους στους αποφοίτους ΤΕΙ και ΑΕΙ οι οποίοι έχουν και ταυτόσημα επαγγελματικά δικαιώματα. Άρα διακριτοί ρόλοι ούτε υπήρξαν ούτε πρόκειται να υπάρξουν τουλάχιστον στο άμεσο μέλλον. Η μεγάλη ανάγκη για αναβάθμιση του ρόλου της Νοσηλευτικής στο σύστημα υγείας είναι κάτι που διατυπώνεται καθημερινά από επίσημα και μη χείλη. Η έλλειψη Νοσηλευτών, οι άσχημες συνθήκες εργασίας, η μειωμένη κοινωνική καταξίωση και ο ιατροκεντρικός χαρακτήρας του συστήματος μαζί με την πρωτοφανή υπερπληθώρα γιατρών κρατούν τη Νοσηλευτική δέσμα της υποβάθμισής της και κάνει τα νέα παιδιά κυρίως του πανεπιστημίου αλλά και των ΤΕΙ να ψάχνουν διεξόδους εκτός της κλινικής Νοσηλευτικής.

Έτσι σήμερα βρισκόμαστε μπροστά στο εξής αδιέξοδο:

⇒ Πανεπιστήμιο με 4 χρόνια σπουδές κυρίως θεωρητικές με πολλά προβλήματα στην κλινική άσκηση. Ένα τμήμα που εδώ και 20 χρόνια δεν έχει προσδιορίσει τον στόχο του - δεν ξέρει τι παράγει! Καθηγητές που πολύ λίγο ενδιαφέρονται για τη Νοσηλευτική και την εξέλιξή της (και για ποιο λόγο αφού οι ίδιοι δεν είναι Νοσηλευτές) και φοιτητές τελειόφοιτοι οι οποίοι δεν γνωρίζουν τι είναι ο

Νοσηλευτής και τι πρόκειται να κάνουν εάν μπουκ στην παραγωγή - ή εάν το έχουν υποψιαστεί το απωθούν συνειδητά και ψάχνουν να βρουν μια διέξοδο σε μεταπτυχιακά τύπου διοίκησης ή πληροφορικής κ.α. προκειμένου κατ'άρχην να αναβάλλουν την είσοδό τους στην παραγωγή και τελικά να βρουν κάποια διεξόδο εκτός του βασικού κορμού της Νοσηλευτικής άσκησης. Το ποσοστό των αποφοίτων του τμήματος που ασχολούνται με την κλινική νοσηλευτική αν και έχει μια μικρή αύξηση τα τελευταία χρόνια παραμένει πολύ χαμηλό. ⇒ Στην αντίπερα όχθη υπάρχουν τα ΤΕΙ που όντως σήμερα παράγουν τον κορμό της Νοσηλευτικής που όμως έχουν έντονο πρόβλημα κυρίως θεωρητικής γνώσης. Μέσα στα 4 χρόνια σπουδών με έμφαση στην κλινική άσκηση και πολλές ελλείψεις σε θεωρητική γνώση φτάνουν στην πρακτική άσκηση για να προσγειωθούν και αυτοί απότομα στην Ελληνική πραγματικότητα. Απώλειες και αλλαγή κατεύθυνσης για πολλούς λόγους υπάρχει και εδώ. Εδώ όμως υπάρχει και κάτι άλλο. Καθηγητές που έχουν λιγότερα προσόντα ακόμα και από τους ίδιους τους τελειόφοιτους. Συλλογική φωνή ανύπαρκτη λόγω της δομής της ΣΕΥΠ (όλα τα τμήματα μαζί) και σε επίπεδο καθηγητών και σε επίπεδο φοιτητών και φοιτητές που αν τους πεις σήμερα στο 2001 να κάνουν μια βραχεία ανασκόπηση σε κοιτούν λές και ήρθες από άλλο πλανήτη!

Γίνεται λοιπόν άμεσα αντιληπτό ότι και τα δύο σημερινά επίπεδα έχουν προβλήματα και δεν καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες της Ελληνικής Νοσηλευτικής. Η Νοσηλευτική Εκπαίδευση που σήμερα χρειάζεται βρίσκεται κάπου στη μέση.

Ας εξετάσουμε όμως τι γίνεται σε επίπεδο κοινωνίας. Το ερώτημα είναι τι περιμένει σήμερα η Ελληνική κοινωνία από τη Νοσηλευτική; Αν απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα τότε θα βρούμε και το επίπεδο εκπαίδευσης που πρέπει αυτή να σπουδάζετε. Δυστυχώς η σημερινή πραγματικότητα είναι αποκαρδιωτική. Με την μεγάλη έλλειψη προσωπικού στα νοσοκομεία μας η όποια προσπάθεια καταναλώνεται στην παροχή βασικής φροντίδας - και εάν - και στην εφαρμογή της όποιας νοσηλείας χωρίς σοβαρά λάθη. Η Νοσηλευτική καταναλώνεται στον ρόλο του εκτελεστή των ιατρικών εντολών χωρίς να αναπτύσσει σχεδόν καθόλου παρά σε ελάχιστες και μεμονωμένες περιπτώσεις την ανεξάρτητη επιστήμη της. Και υπάρχει τέτοια!

Απλώς δεν την καλλιεργούμε τόσο στις εκπαιδευτικές μας δομές όσο και στην παραγωγή. Με αυτά τα δεδομένα προσωπικά πιστεύω ότι για να καταλάβει η κοινωνία τον ρόλο της Νοσηλευτικής οφείλουμε εμείς να της τον δείξουμε. Γιατί εάν αυτό δεν το κάνουμε τότε στην ερώτηση «Τι περιμένετε από το Νοσηλευτή στο τμήμα που νοσηλεύεστε;» να είστε σίγουροι ότι η πλειοψηφία των απαντήσεων θα επικεντρώνονται στα εξής: «Να εφαρμόζει σωστά τις ιατρικές εντολές, να είναι πρόσχαρος, να έχει αξιοπρεπή συμπεριφορά, να με φροντίζει και να είναι εκεί όποτε τον χρειαστώ». Για αυτήν όμως την ανάγκη της κοινωνίας - εάν δεν αλλάξει - είμαι σίγουρος ότι δεν χρειάζονται πανεπιστημιακές σπουδές.

Δυστυχώς τα τελευταία 20 χρόνια η Νοσηλευτική δεν κατάφερε να αποδείξει το ρόλο και την αξία της. Για αυτό φταίει ο καθένας από εμάς ατομικά αλλά και συλλογικά όλοι μαζί. Αν αυτή η αλλαγή συμπεριφοράς και στάσης και η ανάδειξη της πραγματικής διάστασης της επιστημονικής Νοσηλευτικής δεν ξεκινήσει έστω και τώρα φοβάμαι ότι και μετά 20 χρόνια τα προβλήματα του χώρου θα είναι ακριβώς τα ίδια.

Όλοι οι φορείς του Νοσηλευτικού χώρου και εγώ προσωπικά θεωρούμε ότι η Νοσηλευτική πρέπει να σπουδάζετε στο Πανεπιστήμιο. Αυτή είναι και η διεθνής τάση. Τη στιγμή όμως που αυτό δεν αποτελεί κυβερνητική επιλογή, βρίσκει αντιστάσεις στον χώρο των ΤΕΙ και δεν αποτελεί απαίτηση της κοινωνίας δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να έχουμε δύο επίπεδα Νοσηλευτικής στην Ανώτατη Εκπαίδευση (!!!) και μάλιστα χωρίς σαφή ταυτότητα και στόχους.

Για τους λόγους **αυτούς μια πιθανή λύση** θα ήταν η παραμονή της Νοσηλευτικής προς το παρόν στην Τεχνολογική Εκπαίδευση, η βελτίωση του επιπέδου σπουδών που παρέχεται, η αλλαγή της κατεύθυνσης με επίκεντρο την ανεξάρτητη σφαίρα της Νοσηλευτικής με στόχο την αλλαγή της άποψης της κοινωνίας για το ρόλο της. Το τμήμα Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών θα μπορούσε να αλλάξει μορφή και στόχους και να γίνει ένα γενικότερο τμήμα «π.χ Υπηρεσιών Υγείας» με την παραμονή όμως των μεταπτυχιακών κύκλων που θα έχουν τέτοια κατεύθυνση ώστε να απορροφούν και τους αποφοίτους των σχολών Νοσηλευτικής. Έτσι τουλάχιστον για τα επόμενα χρόνια και μέχρι οι συνθήκες να ωριμάσουν - αν ωριμάσουν

ποτέ ...- και αυτό εξαρτάται κυρίως από τους ίδιους τους Νοσηλευτές, την οργάνωσή τους και τη στάση τους στην κοινωνία, θα μπορούσαμε να έχουμε βασική Νοσηλευτική εκπαίδευση στα Τεχνολογικά Ιδρύματα και μεταπτυχιακή εκπαίδευση για όσους μπορούν και θέλουν στο Πανεπιστήμιο.

Εάν όμως η Νοσηλευτική στην παρούσα φάση δεν αποφασιστεί να σπουδάζετε μόνο στο Πανεπιστήμιο ή δεν εφαρμόσουμε την παραπάνω εναλλακτική λύση τα προβλήματα και οι συγκρούσεις στο

νοσηλευτικό χώρο θα οξυνθούν με σοβαρό αντίκτυπο στην παροχή φροντίδας υγείας στους Έλληνες ασθενείς.

Ελπίζω οι παραπάνω διαπιστώσεις - παρατηρήσεις - θέσεις να αποτελέσουν ένα λιθαράκι στον διάλογο που πρέπει να ξεκινήσει και που δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν έχει ξεκινήσει ανάμεσα στους εμπλεκόμενους φορείς.

Δημήτρης Δημητράλλης,
Νοσηλεύτης MSC

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΟΧΛΗΣΗ ΤΟΥ ΕΣΝΕ ΠΡΟΣ ΤΟ ΥΠΕΠΘ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΓΙΑ ΘΕΣΗ ΤΟΥ

Αθήνα 27/06/2008

Αρ. Πρωτ.: 434

Προς τον Υφυπουργό Παιδείας κ. Σ. Ταλιαδούρο

Θέμα: «Ενιαία Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση Νοσηλευτών»

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Αισθανόμαστε ιδιαίτερη τιμή και χαρά για την ευκαιρία επικοινωνίας μαζί σας.

Επειδή γνωρίζουμε την ευαισθησία σας σε θέματα, που αφορούν την ανθρώπινη υγεία και αξιοπρέπεια, απευθυνόμαστε σε εσάς με σκοπό να ζητήσουμε τη βοήθειά σας σε θέμα που αφορά την νοσηλευτική εκπαίδευση.

Κύριε Υπουργέ,

Όπως γνωρίζετε, στη χώρα μας λειτουργούν δυο παράλληλα νοσηλευτικά εκπαιδευτικά προγράμματα 4 ετούς διάρκειας, αυτό των Πανεπιστημίων Αθηνών και Πελοποννήσου και αυτό των Ανωτάτων Τεχνολογικών Ιδρυμάτων (ΑΤΕΙ), από τα οποία σύμφωνα με τον νόμο Ν 1579/85 οι απόφοιτοί τους φέρουν τον ίδιο τίτλο (νοσηλεύτης). Η παράλληλη αυτή λειτουργία των δυο εκπαιδευτικών προγραμμάτων (ΑΕΙ & ΑΤΕΙ) προετοιμασίας του ίδιου επιστήμονα υγείας δημιουργεί σύγχυση στον επαγγελματικό χώρο λειτουργώντας ως τροχοπέδη στην αξιοποίηση των νοσηλευτών στον ευαίσθητο χώρο των υπηρεσιών υγείας.

Η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας επηρεάζεται άμεσα από το επίπεδο της προσφερόμενης νοσηλευτικής φροντίδας, που είναι ανάλογη του επιπέδου εκπαίδευσης του νοσηλευτικού προσωπικού. Μελέτες έχουν δείξει, ότι όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης των νοσηλευτών τόσο μειώνεται η νοσηρότητα και η θνησιμότητα των νοσηλευόμενων. Επιπλέον, οι νοσηλευτές με πανεπιστημιακή εκπαίδευση είναι περισσότερο ικανοποιημένοι από τη πολύπλευρη συνεισφορά τους στο σύστημα υγείας, καθόσον αναλαμβάνουν ενεργό και ισότιμο ρόλο στην ομάδα φροντίδας υγείας στο νοσοκομείο, στην κοινότητα και στη διαμόρφωση της πολιτικής υγείας. Η άποψη αυτή εκφράστηκε και στη Διακήρυξη του Μονάχου (WHO, 2001).

Για τους παραπάνω λόγους αιτούμαστε την εφαρμογή ενιαίας Πανεπιστημιακής Νοσηλευτικής Εκπαίδευσης. Το αίτημα αυτό προκύπτει από την ανάγκη ενιαίας νοσηλευτικής εκπαίδευσης, που έχει διατυπωθεί από το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτικής (ICN), τον Παγκόσμιο Οργανισμό υγείας (WHO), τους Εθνικούς Συνδέσμους Νοσηλευτικών Ευρωπαϊκών Κρατών & τα Ιδρύματα Νοσηλευτικής Εκπαίδευσης Ευρωπαϊκών Κρατών και αποτελεί **την πάγια διεκδίκηση του Εθνικού Συνδέσμου Νοσηλευτών Ελλάδος (Ε.Σ.Ν.Ε.) και του εκπαιδευτικού προσωπικού των αντίστοιχων Τμημάτων των Πανεπιστημίων και των Ανώτατων Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.**

Επιπλέον σας ενημερώνουμε, ότι η νοσηλευτική εκπαίδευση στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακόμη και στα πρόσφατα ενταχθέντα κράτη της ανατολικής Ευρώπης, παρέχεται σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα. Αναφέρουμε ενδεικτικά την ίδρυση Πανεπιστημιακού Τμήματος Νοσηλευτικής στην Κύπρο (2007) όπου, η νοσηλευτική εκπαίδευση μέχρι σήμερα ήταν υποδεέστερη της εκπαίδευσης των δικών μας Ανωτάτων Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Η εμπειρία μας δείχνει, ότι η ύπαρξη δυο επιπέδων Νοσηλευτικής Εκπαίδευσης δυσχεραίνει την υποθήκη ενιαίας προτύπων φροντίδας και δημιουργεί ανισότητες στην παροχή υπηρεσιών υγείας.

Η ένταξη της Νοσηλευτικής Εκπαίδευσης από τα Ανώτατα Τεχνολογικά Ιδρύματα στα Πανεπιστήμια δεν επιφέρει οικονομικό κόστος, διότι το ήδη υπάρχον εκπαιδευτικό προσωπικό των ΑΤΕΙ έχει τα προσόντα για την ένταξη του στα αντίστοιχα Πανεπιστημιακά Τμήματα και υπάρχουν οι απαιτούμενες υποδομές. Αντίθετα θα αποτελέσει πολιτικό όφελος για την Κυβέρνηση.

Η ένταξη της Νοσηλευτικής Εκπαίδευσης στα Πανεπιστήμια μπορεί να γίνει βαθμιαία με τη λειτουργία νέων Πανεπιστημιακών Τμημάτων Νοσηλευτικής, όπως είναι ήδη αποφασισμένο σε πολλά Πανεπιστήμια της χώρας μας. Η εξομοίωση δε των πτυχίων των αποφοίτων ΑΤΕΙ μπορεί να γίνει εύκολα, χωρίς κόστος, με την υλοποίηση σύντομων προγραμμάτων εκπαίδευσης.

Η αποδοχή από την πολιτεία της πρότασής μας σημαίνει την άμεση υποβολή από μέρους μας: **1. Αναλυτικής μεθοδολογίας υλοποίησης της πρότασης, 2. Σχετικής νομοθετικής τεκμηρίωσης, 3. Σχεδίου νόμου για την εφαρμογή της, 4. Σχετικής γνωμοδότησης του Ελεγκτικού Συμβουλίου του κράτους**

Έχοντας την πεποίθηση, ότι μόνο οφέλη για όλους μπορεί να προκύψουν από την εφαρμογή της πρότασής μας, παρακαλούμε να μας εξασφαλίσετε / προγραμματίσετε μια συνάντηση με τους άμεσα εμπλεκόμενους φορείς (Πανεπιστήμιο, ΑΤΕΙ και Εθνικός Σύνδεσμος Νοσηλευτών Ελλάδος).

Με τιμή

Η Πρόεδρος του ΕΣΝΕ **Δρ. Ε. Κυρίση - Κουκουλάρη**

Τα Νέα των Τομέων και των Περιφερειακών Τμημάτων:

έτσι για να είμαστε πάντα ενημερωμένοι...

Τομέας Επείγουσας Και Εντατικής Νοσηλευτικής

α) Οργάνωση Course στη Βασική Νοσηλευτική Φροντίδα Τραύματος - T.N.C.C. (Trauma Nursing Core Course)

Το T.N.C.C. (Trauma Nursing Core Course) αποτελεί το σεμινάριο, που απευθύνεται, αποκλειστικά, σε νοσηλευτές και επίσημος φορέας διοργάνωσής του είναι ο E.N.A. (Emergency Nurses Association). Στις Η.Π.Α., Καναδά, Αυστραλία και σε πολλές Ευρωπαϊκές και Ασιατικές χώρες το T.N.C.C. αποτελεί το επίσημο course για νοσηλευτές, που αιτούνται να εργάζονται σε ΤΕΠ. Για την Ελλάδα και την Κύπρο την, πιστοποιημένη από τον E.N.A., εκπαίδευση στο T.N.C.C. παρέχει ομάδα εκπαιδευτών-νοσηλευτών, από το Γ.Ν.Θ. Παπαγεωργίου. Η διάρκεια του σεμιναρίου είναι τρεις (3) ημέρες (20 ώρες) και οι νοσηλευτές αποκτούν θεωρητική γνώση και πρακτικές δεξιότητες στη νοσηλευτική τραύματος. Σκοπός του σεμιναρίου είναι η εκπαίδευση των νοσηλευτών στη συστηματική και ολιστική διαχείριση και αντιμετώπιση ασθενών με τραύμα. Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να είναι νοσηλευτές ΠΕ ή ΤΕ, να έχουν τουλάχιστον 2ετή εμπειρία σε ΤΕΠ, ΜΕΘ ή νοσηλευτική τραύματος και καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας.

Το κόστος του 3ήμερου σεμιναρίου είναι 150 Å και περιλαμβάνει την αγορά του βιβλίου (TNCC Provider Manual) και την εγγραφή πιστοποίησης που απαιτεί ο E.N.A. για κάθε νοσηλευτή, που συμμετέχει στο σεμινάριο. Η επίσημη πιστοποίηση (TNCC Provider Certificate) θα δοθεί από τον E.N.A., μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της εξέτασης των εκπαιδευόμενων, τόσο σε θεωρητικό επίπεδο (50 ερωτήσεις multiple choice), όσο και σε πρακτικό επίπεδο (πρακτικές δεξιότητες - skill stations) και έχει 4ετή ισχύ.

Οι ενδιαφερόμενοι, που επιθυμούν να παρακολουθήσουν το σεμινάριο πρέπει να αποστείλουν τη παρακάτω φόρμα συμπληρωμένη με τα στοιχεία τους, στον Τομέα Επείγουσας & Εντατικής Νοσηλευτικής (TEEN) του ΕΣΝΕ. Οι προθεσμίες δήλωσης συμμετοχής θα τηρηθούν απόλυτα, ώστε να υπάρξει η δυνατότητα έγκαιρης αποστολής και μελέτης του βιβλίου. Επίσης, θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας. Οι ημερομηνίες των σεμιναρίων παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

A/A	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ	ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΩΣ:
1.	7, 8 & 9 Σεπτεμβρίου 2009	30 Ιουνίου 2009
2.	21, 22 & 23 Οκτωβρίου 2009	15 Αυγούστου 2009
3.	18, 19 & 20 Νοεμβρίου 2009	10 Σεπτεμβρίου 2009

Συμμετοχή σε Course Βασικής Νοσηλευτικής στη Φροντίδα Τραύματος (T.N.C.C.)

Επώνυμο: _____ Όνομα: _____
Φορέας: _____ Κλινική/Τμήμα: _____
Ειδικότητα: _____ Προϋπηρεσία: _____
Διεύθυνση: _____ Πόλη: _____ Τ.Κ. _____
_____ Φαξ: _____
Τηλ.: _____ e-mail: _____

Τα παραπάνω στοιχεία μπορείτε να αποστείλετε ταχυδρομικά, με e-mail ή φαξ στη ταχυδρομική διεύθυνση : ΕΣΝΕ - Μεσογείων 2, Πύργος Αθηνών, Γ' κτίριο, Τ.Κ. 115 27 Αθήνα, τηλ. 210 7702861 & 210 7485307, fax: 210 7790360, e-mail: esne@esne.gr

β) 6^{ος} Εκπαιδευτικός Κύκλος Μαθημάτων

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΘΕΜΑ - ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ	ΤΟΠΟΣ
20 Μαΐου 2009 Ημέρα Τετάρτη Ώρα 16:00 - 18:00	«Οξεοβασική Ισορροπία» Βασιλική Γκουλιαδίτη Υπ/χος (Ν) εα	Αμφιθέατρο ΓΝΠ «Τζάνειο»
11 Ιουνίου 2009 Ημέρα Πέμπτη Ώρα 16:00 - 18:00	«Ερμηνεία του Η.Κ.Γ.» Χριστίνα Φεστερίδου, Νοσηλεύτρια ΠΕ, PhD, Επισκ. Καθηγήτρια Τμήματος Νοσηλευτικής ΕΚΠΑ	Αμφιθέατρο ΓΝΑ ΚΑΤ

ΕΛΛΑΣ, ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΣΟΥ... ΚΑΤΙ ΜΠΕΡΔΕΨΑΜΕ!

Είναι πλέον σίγουρο ότι κάτι δεν πάει καθόλου καλά... Στο site της Ένωσης Νοσηλευτών Ελλάδος δημοσιεύθηκε το παρακάτω έγγραφο με αποδέκτη το ΕΣΑΝ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
ΕΝΩΣΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ-ΤΡΙΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Ν.Ε.)- Ν.Π.Δ.Δ.

Αθήνα, 19 / 05/ 2009

Α.Π : 383

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΕΙΟ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ
(Ε.Σ.ΑΝ.)

Ταχ. Δ/ση: Βασ. Σοφίας 47
Τ.Κ. 106 76- Αθήνα
Τηλ. 2103648044
FAX. 2103617859

Πληροφορίες: **Αριστείδης Δάγλας**

www.enne.gr

ΘΕΜΑ: Αντικατάσταση της παρ.2 του άρθρου 5 του Ν.1579/1985(ΦΕΚ 217/Α')

Το Δ.Σ. της ΕΝΕ λαμβάνοντας υπόψη:

1. Το Νόμο 1579/1985, ΦΕΚ Α', 217 (άρθρο 5, παρ. 2 Β')
2. Αριθ. Υ7β/Γ.Π.οικ.16556 (ΦΕΚ Β' 191/19-2-2003): Εθνικό Συμβούλιο Ανάπτυξης Νοσηλευτικής (Τροπ. της ΥΑ Υ7/3147/93)
3. Το άρθρου 106 του Ν. 2071/92 "Εκσυγχρονισμός και Οργάνωση Συστήματος Υγείας" (ΦΕΚ Α/123/92).

Αποφάσισε την Αντικατάσταση της παρ.2 του άρθρου 5 του Ν.1579/1985(ΦΕΚ 217/Α')ως εξής:

Β. Για τους νοσηλευτές και νοσηλεύτριες ορίζονται οι παρακάτω ειδικότητες:

1. Ειδικότητα Παθολογικής Νοσηλευτικής
2. Ειδικότητα Χειρουργικής Νοσηλευτικής
3. Ειδικότητα Παιδιατρικής Νοσηλευτικής
4. Ειδικότητα Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας
5. Ειδικότητα Κοινωνικής Νοσηλευτικής
6. Ογκολογικής Νοσηλευτικής Ειδικότητας

7. Ειδικότητα Νοσηλευτικής ΜΕΘ και Επείγουσας Νοσηλευτικής
8. Ειδικότητα Νοσηλευτικής Λοιμώξεων
9. Ειδικότητα Νεφρολογικής Νοσηλευτικής

Η επιλογή των εκπαιδευομένων νοσηλευτών, θα γίνεται στο εξής από ειδικό μητρώο που θα τηρείται από την ΕΝΕ κατά ειδικότητα, ώστε να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη εκπαίδευση όλων των νοσηλευτών με βασικό κριτήριο επιλογής την αρχαιότητα (τα έτη προϋπηρεσίας) του υποψήφιου εκπαιδευόμενου στο αντικείμενο της κάθε ειδικότητας. Κάθε τμήμα θα λειτουργεί τουλάχιστον με 10 εκπαιδευόμενους. Κατά τα άλλα, ισχύουν οι διατάξεις του Ν 1579/85.

Για το Δ.Σ. της Ε.Ν.Ε

Ο Πρόεδρος

Ο Γεν. Γραμματέας

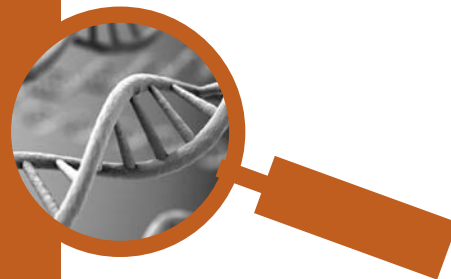
Δημήτριος Σκουτέλης

Αριστείδης Δάγλας

Από πότε ένα ΝΠΔΔ δεν προτείνει, αλλά ανακοινώνει αποφάσεις, λες και έχει την ισχύ να τροποποιεί νόμους; Ή μήπως βγήκε κάποιος τέτοιος νόμος και δεν το γνωρίζουμε; Το ύφος της συγκεκριμένης πρότασης, διότι περι προτάσεως πρόκειται και όχι απόφασης, είναι πράγματι εντυπωσιακό! Αλλά και την ουσία της πρότασης να δούμε, τη στιγμή που αποτελεί κοινή και διατυπωμένη διαπίστωση όλων των φορέων, ότι τα προγράμματα ειδικοτήτων, που ήδη λειτουργούν, παρουσιάζουν σημαντικά προβλήματα και πρέπει να υπάρξει συνολική αναμόρφωση των προγραμμάτων, αλλά και του πλαισίου, είναι τουλάχιστον αστείο να μιλάμε για τη δημιουργία και άλλων ειδικοτήτων με το παλαιό νομικό πλαίσιο.

Ως ΕΣΝΕ θεωρούμε τέτοιου είδους πρωτοβουλίες ως προχειρότητες, τη στιγμή που γνωρίζουμε, ότι το Εθνικό Συμβούλιο Ανάπτυξης Νοσηλευτικής, με τη προηγούμενη σύνθεση, είχε επεξεργαστεί το συγκεκριμένο θέμα κι είχε καταλήξει σε συγκεκριμένες προτάσεις αναμόρφωσης του πλαισίου λειτουργίας των ειδικοτήτων.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΣΦΗΝΑΚΙΑ...

Επιμέλεια: **Ιωάννα Πρασίνη**, Νοσηλεύτρια MSc, ΔΘΚΑ «Υγεία»

1 Ερευνητές από τη Βοστώνη αναφέρουν, ότι ασθενείς που κάνουν αιμοκάθαρση και διαμένουν σε μεγάλο υψόμετρο, έχουν καλύτερη ποιότητα ζωής από ασθενείς που ζουν σε χαμηλότερα υψόμετρα. Σύμφωνα με τη μελέτη που δημοσιεύθηκε στο Journal of the American Medical Association, ασθενείς που ζουν σε υψόμετρα από 1200 έως 1800 μέτρα έχουν 12% μεγαλύτερη πιθανότητα επιβίωσης μετά από 5 χρόνια, ενώ αυτοί που ζουν σε υψόμετρο άνω των 1800 μέτρων, έχουν 15% μεγαλύτερη πιθανότητα επιβίωσης. Οι ερευνητές βρήκαν τις περιοχές διαμονής 800.000 νεφροπαθών μέσω των ταχυδρομικών κωδικών.

2 Η ορμόνη που προετοιμάζει το σώμα για τον τοκετό θεωρείται υπεύθυνη για την επίπτωση της κατάθλιψης μετά τον τοκετό. Ερευνητές από το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια, βρήκαν ότι οι 12 από τις 16 γυναίκες, που έπασχαν από κατάθλιψη μετά τον τοκετό, είχαν αυξημένα επίπεδα της corticotrophin-releasing hormone που κυκλοφορεί στον πλακούντα κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Η ορμόνη αυτή, γνωστή ως CRH, φυσιολογικά παράγεται σε πολύ μικρές ποσότητες από τον υποθάλαμο στον εγκέφαλο, ως απάντηση του οργανισμού στο stress. Ο πλακούντας στις εγκυμονούσες, παράγει 100 φορές περισσότερη ποσότητα αυτής της ορμόνης από τον υποθάλαμο. Η επιλόχειος κατάθλιψη μετά τον τοκετό, προσβάλλει τα άτομα που έχουν τις μεγαλύτερες εναλλαγές στα ορμονικά επίπεδα, είπαν ερευνητές οι οποίοι υποστηρίζουν ότι 20% των γυναικών παθαίνουν επιλόχειο κατάθλιψη 4-6 εβδομάδες μετά τον τοκετό, καθώς και το 7% νέων μητέρων πάσχουν από κλινική κατάθλιψη.

3 Οι ασθενείς που πάσχουν από διαβήτη τύπου 2 μπορεί να υποστούν μία πτώση στις νευρολογικές τους λειτουργίες κατά την αύξηση του σακχάρου, σύμφωνα με μία μελέτη που δημοσιεύθηκε στο Diabetes Care. Ερευνητές από το University Baptist Medical Center στο Wiston, βρήκαν ότι μία αύξηση του σακχάρου στο αίμα σε μία περίοδο 2-3 μηνών προκάλεσε την πτώση των σκορ των ασθενών σε τεστ δεξιότητας, ψυχοκινητική ταχύτητα, μνήμη και πολλαπλούς στόχους. Αυτή η μελέτη συμπεριέλαβε ένα δείγμα 3000 ασθενών ηλικίας 55 και άνω με διαβήτη στις ΗΠΑ και Καναδά.

4 Περίπου 18.000.000 Αμερικανοί πολίτες με άπνοια ύπνου μπορεί να αντιμετωπίσουν αυξημένο κίνδυνο εγκεφαλικού, σύμφωνα με ερευνητές από το Yale. Μία μελέτη στο Journal of Applied Psychology υποστηρίζει, ότι η άπνοια ύπνου προκαλεί τη μείωση της αιμάτωσης και την αύξηση της αρτηριακής πίεσης. Αυτοί οι 2 παράγοντες επηρεάζουν την ικανότητα του εγκεφάλου να ανταποκριθεί σε τυχόν αλλαγές, αυξάνοντας ταυτόχρονα τον κίνδυνο εγκεφαλικού.

Ανακοίνωση του Δήμου Νέας Ιωνίας

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Δήμου Νέας Ιωνίας πρόκειται να προκηρύξει μία θέση **Νοσηλεύτη/Νοσηλεύτριας** για τη Δημοτική Κατασκήνωση, η οποία βρίσκεται στα Μέγαρα (περιοχή Αλεποχωρίου).

Όσοι ενδιαφέρονται μπορούν να επικοινωνήσουν με το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και την Προϊσταμένη του Τμήματος κ. Φ. Παταδοπούλου στα τηλ. 210 2793916 και 210 2777178.

Ο χρόνος λειτουργίας της Δημοτικής Κατασκήνωσης αφορά τις εξής περιόδους:

Α' Περίοδος - 22/6 έως 4/7 2009, Β' Περίοδος - 6/7 έως 18/7/2009, Γ' Περίοδος - 20/7 έως 1/8/2009 και Δ' Περίοδος - 3/8 έως 13/8/2009.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

■ **Το 8^ο Βορειοελλαδικό Καρδιολογικό Συνέδριο** διοργανώνεται από την Καρδιολογική Εταιρεία Β. Ελλάδος, 21-23 Μαΐου 2009, στο Ξενοδοχείο «Hyatt Regency», στη Θεσσαλονίκη. Πληρ 2310-474400, 801455, fax: 2310-801454, e-mail: info@inventics.net , www.inventics.net

■ **2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: Σύγχρονος Τρόπος Ζωής και Πρόληψη Καρδιαγγειακών και Μυοσκελετικών Παθήσεων** διοργανώνεται από την Εταιρεία Αθηροσκλήρωσης Β. Ελλάδος και το Ελληνικό Κολέγιο Αθλητιατρικής, 28-30 Μαΐου 2009, στο Ξενοδοχείο «Makedonia Palace», στη Θεσσαλονίκη. Πληρ: Diaskepsis - Matina Tsami, τηλ: 2310-230459, fax:2310-264082, e-mail: mtsami@otenet.gr , www.diaskepsis.gr

■ **Το 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Μαιευτικής και Γυναικολογίας** διοργανώνεται από την Ελληνική Μαιευτική και Γυναικολογική Εταιρεία, 28-31 Μαΐου 2009 στο Ξενοδοχείο «Hilton», στην Αθήνα. Πληρ: MDcongress, τηλ:210-6074200, fax:210-6074222, e-mail: md@mdcongress.gr , www.11obgyn2009.mdcongress.gr

■ **Επιστημονική Ημερίδα με θέμα: Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων στις Υπηρεσίες Υγείας - Ικανοποίηση Εργαζομένων** διοργανώνεται από το περιοδικό της Ποιότητας ECO-Q στις 29 Μαΐου 2009 στο Ξενοδοχείο «Odysseas», Κατάκολο Ηλείας-Πελοπόννησος. Πληρ: τηλ: 210-6022470, 6026454, 2130-342863, fax: 210-6022470, e-mail: ecoq@otenet.gr , www.ecoq.eu

■ **Το 7^ο Συμπόσιο Επείγουσας και Εντατικής Θεραπείας Ενόπλων Δυνάμεων** διοργανώνεται από 29-30 Μαΐου 2009, στην Αθήνα. Πληρ. στην ιστοσελίδα <http://www.armyicu.gr/>

■ **Η 9^η Ημερίδα Νοσηλευτικής Ογκολογίας με θέμα «Λοιμώξεις σε ασθενείς με Νεοπλασία»** διοργανώνεται από το Α' Παθολογικό Ογκολογικό Τμήμα Α.Ν.Θ. Θεαγένειο, στις 30 Μαΐου 2009 στο Αμφιθέατρο του Θεαγένειου, στη Θεσσαλονίκη. Πληρ. E.T.S. Events & Travel Solutions, τηλ: 210-9880032, fax: 210-9881303, e-mail: ets@events.gr, www.events.gr

■ **Το 4^ο Πολυθεματικό Μετεκπαιδευτικό Σεμινάριο Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας** διοργανώνεται από την Ελληνική Εταιρεία Έρευνας και Εκπαίδευσης στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, 18-21 Ιουνίου 2009, στο Ξενοδοχείο «Grecotel Olympia Riviera Resort», στην Κυλλήνη Ηλείας. Πληρ: ΚΕΓΜ Τουριστικές & Συνεδριακές Επιχειρήσεις, Congress World - Μ. Παπαπαναγώτου, τηλ: 210-7210052, 7210001, Fax: 210-7210051, e-mail: info@congressworld.gr, <http://www.congressworld.gr>

■ **Συνέδριο για τις Νεότερες Εξελίξεις στη Θεραπεία του Καρκίνου του Πνεύμονα** διοργανώνεται από το Β' Παθολογικό-Ογκολογικό Τμήμα Α.Ν.Θ. Θεαγένειο, 19-21 Ιουνίου 2009, στο Ξενοδοχείο «Porto Carras», 19-21 Ιουνίου 2009, στο Ξενοδοχείο «Porto Carras», στη Χαλκιδική. Πληρ. E.T.S. Events & Travel Solutions, τηλ: 210-9880032, fax: 210-9881303, e-mail: ets@events.gr , www.events.gr

■ **Το 47^ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο** διοργανώνεται 19-21 Ιουνίου 2009 στο Ξενοδοχείο «Minoia Palace», στα Χανιά-Κρήτη. Πληρ: AC&C, τηλ: 210-6889100, fax: 210-6844777, www.acnc.gr , www.pediatric-congress.gr

■ **ο 8th International Conference on Health Economics, Management & Policy** διοργανώνεται από 29 Ιουνίου έως 2 Ιουλίου 2009, στην Αθήνα. Πληρ. <http://www.atiner.gr/docs/Health.htm>

■ **ο Συνέδριο Γηριατρικής Γεροντολογικής Εταιρείας** διοργανώνεται 2-5 Ιουλίου 2009 στο Ξενοδοχείο «Kyllini Beach», στο Κάστρο Ηλείας. Πληρ: κα Θεοδωροπούλου, τηλ./ fax: 2610-271500, e-mail:info@giriatriki.org.gr, www.giriatriki.org.gr, Γραφείο Συνεδρίων Congress Plus, κα Σιμπιτζή, τηλ: 2610-332752, Fax: 2610-338281, e-mail:info@congressplus.gr, www.congressplus.gr

WENR Symposium

CULTURAL FACTORS INFLUENCING PATIENT SAFETY October 8, 9-10, 2009 Athens - Greece

Organized by:
Work group of
European Nurse
Researchers
www.wenr.org

Hosted by:
Hellenic Nurses'
Association
www.esne.gr

IMPORTANT DATES

Final call for abstract submission May 31st, 2009

Early bird registration September 6th, 2009

Hotel Royal Olympic, Athens, Greece

Symposium Organizer:

11, Priamou Str. Ag. Dimitrios, 173 43 Athens, Greece,
Tel. : (+30) 210-9793454/7, Fax: (+30) 210-9793468, E-mail: tourgats.ht@gats.gr

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΣΝΕ
2008 - 2012

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:
ΕΛΕΝΗ ΚΥΡΙΤΣΗ-ΚΟΥΚΟΥΛΑΡΗ

Α' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:
ΗΡΩ ΜΠΡΟΚΑΛΑΚΗ-ΠΑΝΑΝΟΥΔΑΚΗ

Β' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΙΑΒΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΔΟΥΣΗΣ

ΤΑΜΙΑΣ:
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΑΤΖΙΟΥ-ΜΕΓΑΠΑΝΟΥ

ΚΟΣΜΗΤΟΡΑΣ:
ΜΑΡΙΑ ΤΣΕΡΩΝΗ

ΜΕΛΗ:
ΜΑΡΙΑ ΓΚΙΚΑ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΕΛΛΗΣ
ΑΘΗΝΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ-ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

«ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ»

ΚΩΔΙΚΟΣ: 2533
**ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ**
ΠΥΡΓΟΣ ΑΘΗΝΩΝ Γ' ΚΤΙΡΙΟ, ΑΘΗΝΑ 115 27
Τηλ.: 210 77.02.861, Fax: 210 77.90.360
e-mail: esne@esne.gr www.esne.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ:
ΕΛΕΝΗ ΚΥΡΙΤΣΗ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:
Ε. ΠΑΒΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ,
Δ. ΔΗΜΗΤΡΕΛΛΗΣ, Ε. ΔΟΥΣΗΣ,
Α. ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ-ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ,
Η. ΜΠΡΟΚΑΛΑΚΗ-ΠΑΝΑΝΟΥΔΑΚΗ,
Κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, Μ. ΤΣΕΡΩΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ:
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Α.Β.Ε.Ε.
ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ-ΧΡΟΣΥΝΘΕΣΕΙΣ-ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 80
Τηλ.: 210 36.24.728, 210 36.01.605
info@papanikolaou.gr, www.papanikolaou.gr

**ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ:
ΟΙ ΠΡΟΒΕΣΜΙΕΣ ΚΛΕΙΝΟΥΝ. ΔΗΛΩΣΤΕ ΕΓΚΑΙΡΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ**

ICN 24th QUADRENNIAL CONGRESS
27/06 - 4/07/2009, Durban, South Africa
«Leading Change: Building Healthier Nations»

Για τη συμμετοχή σας στο Διεθνές Συνέδριο του ICN, μπορείτε να απευθύνεστε στην εταιρεία **tourgats l.t.d.**, (τηλ: 210-9793454 / 457, fax: (+30) 210-9793459, e-mail: tourgats_lt@gats.gr).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 9 & 14 ΗΜΕΡΩΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ:

**ΤΟ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΙΝΑΙ ΕΝΤΥΠΟ ΠΟΛΥΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ.
ΦΙΛΟΔΟΣΕΙ ΝΑ ΦΙΛΟΞΕΝΗΣΕΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ.
ΤΑ ΑΡΘΡΑ ΕΙΝΑΙ ΕΝΥΠΟΓΡΑΦΑ.**

**ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΑΡΘΡΟ ΤΗΝ ΕΥΘΥΝΗ ΦΕΡΕΙ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
ΚΑΙ ΟΧΙ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΕΣΝΕ.**

**ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΛΛΑΓΗΣ
ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΑΣ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ
ΝΑ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΤΕ
ΕΓΚΑΙΡΩΣ ΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΣΝΕ ΣΤΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ:
210 77.02.861, 210 74.85.307
Ή ΣΤΟ FAX:
210 77.90.360**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΜΕΛΗ	ΕΤΗΣΙΑ	30€
	ΝΕΑ ΕΓΓΡΑΦΗ	36€
ΑΡΩΓΑ ΜΕΛΗ	ΕΤΗΣΙΑ	15€
	ΝΕΑ ΕΓΓΡΑΦΗ	18€

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ 30€

Αρ. Λογαριασμού:
112-00-2786-016900, Alpha Bank,
Κατάστημα Πύργου Αθηνών.
(Να αποστείλετε με fax αντίγραφο
της απόδειξης κατάθεσης)